Štev. 42. Posamezna številka 1 Din. V Ljubljani, v nedeljo 18. marca 1923. Poštnina paušalirana. Leto I.

JUTRANJE NOVOSTI

NARODNO RADIKALNI DNEVNIK

Izhaja vsak dan zjutraj, izvzemši ponedeljke. Mesečna naročnina: v Ljubljani Din 10·—, po pošti Din 12·—, inozemstvo Din 20·—

Uredništvo: Wolfova ulica št. 1/I. — Telefon št. 213. Brzojavni naslov: „Novosti-Ljubljana". Upravništvo: Marijin trg št. 8. — Telefon št. 44.

Oglasi po tarifu. Sprejemajo se le do 15. ure. Pismenim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor. Račun pri poštnem č.-k. uradu št. 13.238.

Javni nameščenci!

Mladinski demokrati poskušajo osobito v Ljubljani z vsemi sredstvi pridobiti javne nameščence za svojega kandidata. Poslužujejo se vseh starih trikov in osobito strašijo javne nameščence, da bodo radikali vpeljali tudi pri nas balkanske razmere. Po deželi pa se prof. Reisner na shodih, kjer ga javni nameščenci izprašujejo o krivcih današnje bede, izgovarja, da je bil on dosedaj poslanec JDS in vezan na sklepe stranke. Sedaj pa da bo drugače, ker ima proste roke in se uradništvo baje formira v enotno fronto in pripravlja za samostojen nastop v bodočnosti. Seveda v naših mestih izven Ljubljane prof. Reisnerju nihče ne verjame, še slabše pa se godi prof. Mravljaku na Štajerskem, ki je namestnik na listi kmečko-obrtne zveze bivšega demokrata dr. Kukovca.

Da se javnim nameščencem odpreto oči tudi v Ljubljani povemo jasno resnico. Mi radikali se te resnice ne bojimo. Od prevrata je demokratska gospoda v novih krajih imela vse v svojih rokah. Pod vodstvom Pribičevića, Žerjava, Kukovca itd. so naši demokrati hoteli imeti absolutno proste roke v vseh hrvatskih in slovenskih vprašanjih. Demokrati so uvedli monopol za vse javne nameščence v vseh novih krajih. In ravno leta 1919 so demokrati bili oni, ki so dali v Zagrebu zapreti voditelje stanovskih društev in jih proglasili za protidržavne elemente. Po tem debaklu, ko se je moralo sodnijsko postopanje ustaviti in je bila blamaža demokratov očividna, so si zmislili novo metodo. Vrinili so v vodstvo strokovnih organizacij svoje ljudi. Posrečilo se jim je to na njihovo veliko žalost samo v Sloveniji in deloma v Beogradu. Najboljši dokaz tej naši trditvi je bivši predsednik osrednje zveze, sedaj demokratski kandidat v Ljubljani prof. Reisner.

Od početka je zgledalo, da bo vodil osrednjo zvezo pravilno in uspešno. Ko pa je prišel za poslanca, pa se je takoj opazilo, da nima moči delati v prospeh javnih nameščencev. Bil je vezan na sklepe načelstva ljubljanske JDS in diktat dr. Žerjava. Demokrati so imeli ves čas najvažnejša ministrstva v svojih rokah — notranje in finančno. V vsaki državi ti dve ministrstvi dajeta smer celokupne državne politike na znotraj in zunaj. Teh ministrstev so se demokrati krčevito držali in bili tudi ž njima gospodarji v državi.

Vsi predlogi o javnih nameščencih so bili izdelani od demokratske gospode. Finančni minister Kumanudi se je na sejah ministrskega sveta in v parlamentu vedno skliceval na svoje strokovnjake za nove kraje, na razne Šečerove, Pribičevićevce, Krizmane, Žerjave itd. Radikalni klub, kakor tudi radikalni ministri so moral verjeti raznim argumentom in trditvam, da je v novih krajih res tako, kakor so demokratski ministri, sklicujoč se na svoje strokovnjake in dobre poznavalce novih krajev zahtevali. Hrvatski namestnik Demetrović na primer je bil edini merodajni specijalist za Hrvatsko, vse drugo je bilo za nič. Značilno za to dejstvo je, da so je Pribičević kot minister prosvete branil pred napadi lastnega klubskega kolege poslanca Andjelića z Demetrovičem o priliki preganjanja hrvatskih učiteljev. Po dveh mesecih pa so morala sodišča ustaviti sodna preganjanja, disciplinarne komisije zaključiti postopanja, ker ni bilo v nobenem primeru nikakih dokazov. Obstojale so samo notice in lažnjive obdolžitve v demokratskem časopisju. Danes pa so ti preganjani učitelji in učiteljice mučeniki in mučenice v propagandi in volilni borbi Radića in hrvatsko ljudstvo preklinja Srbe iz Srbije, ki pa so popolnoma nedolžni. Krivci pa še sedaj nastopajo kot edino zveličavni in nezmotljivi državniki.

Znano je dovolj, da je cel čas postojal med radikali in demokrati spor radi notranje politike in gospodarstva. Demokrati so povsod za nove kraje hoteli uveljaviti svojo voljo. V tem so uspeli z grožnjami, da razbijejo vlado. Ko se jim je posrečilo in tako so bili pri vseh vprašanih, tičočih se gmotnih razmer javnih nameščencev v novih krajih s svojim ministrom Kumanudijem absolutni gospodarji. Tragično ulogo pa je pri tem igral demokratski poslanec ljubljanski profesor Reisner. On je dobival ukaze od Kumanudija in dr. Žerjava in moral sestavljati razne tablice. Te tablice so potem minister Kumanudi in njegovi kolegi v ministrskem svetu proglasili za edino pravilne in jih tudi sprovedli. Odmera draginjskih doklad v kronah je bila diktirana od demokratov. Izednačenje obeh uredb v zakonodavnem odboru in razdelitev države na pet draginjskih razredov je zopet bilo diktirano od demokratov. Da se izognemo vsakemu zavijanju in predbacivanju, da slepomišimo za radikale, povdarimo, da spadajo vsa finančna vprašanja v finančno ministrstvo in tu so bili izključni gospodarji demokratski ministri in poslanci. Radikalni klub ni imel točnih informacij iz novih krajev, ker jih pač ni mogel dobiti. Vse kar je prišlo in bilo podprto z uradnimi dokazi, se je stekalo v roke finančnega ministra Kumanudija in njegovih ljudi. Radi tega je pač jasno, da so tudi radikalni člani vlade in finančnega odbora morali verjeti svojim vladnim kolegom demokratom, ki so imeli uradne dokumente. Eno najglavnejših vlog je igral bivši demokratski poverjenik za Vojvodino, poslanec dr. Šečerov, ki je bil tajnik finančnega odbora in desna roka ne samo Kumanudija, temveč celokupnega demokratskega kluba v vseh finančnih vprašanjih. Prišlo pa je celo tako daleč, da je on pod vodstvom finančnega ministra delal po svoje in še sedaj so na primer nerešeni spori v proračunu. Postavke, ki so bile predlagane od vladnih poslancev samostojnih kmetov in muslimanov Maglajlićeve grupe, so bile v finančnem odboru in v skupščini sprejete in odobrene, a niso vpisane v proračun.

Za povišanje draginjskih doklad finančno ministrstvo ni moglo najti nikdar kritja. Ona nesrečna finančna politika, ki jo je inauguriral Kumanudi s svojim pomočikom Plavšičem, je najhuje zadela javne nameščence. In vendar se demokrati ne bodo upali trditi, da so s to finančno politiko soglašali radikali? Znano je dovolj, da so radikali bili proti, a ker je bila koalicijska vlada, so pač morali radi koalicije popuščati. Ta spor je bil dolgotrajen in je končno prišlo do razkola. Sedanja naša volilna vlada je takoj izednačila draginjske doklade, kolikor je to bilo mogoče. Vemo da ni dovolj, ker je draginja velika, a volilna vlada ne razpolaga z večjimi sredstvi in to po zaslugi finančne politike demokratskih ministrov in njihovih pomočnikov.

Če pa pogledamo še drugo plat demokratov, se nam odkriva še hujša slika. Danes nas demokrati napadajo, da preganjamo njihove uradnike, ne povejo pa katerih. To pa, kar so demokrati štiri leta delali v vseh novih krajih z javnimi z nameščenci, je po njihovem mnenju bilo pravilno in pravično. Imamo dovolj dokazov, kako se je mlade ljudi protežiralo in postavilo na položaje samo radi tega, ker so bili demokratski priganjači. Pošteni napredni uradniki pa niso našli milosti pri demokratskih prvakih samo radi tega, ker se niso udinjali raznim Kukovcem in Žerjavom. Radi tega nas puščajo vsi ti napadi mirne in hladno, ker imamo prepričanje, da je vse to upitje samo dokaz, da javni nameščenci spoznavajo resnico in obračajo hrbet onim ljudem, ki so zakrivili to obupno stanje javnih nameščencev v vseh novih krajih in sedaj napadajo one, ki hočejo po močeh dosedanje krivice odpraviti. Svita se tudi pri javnih nameščencih, mi to pozdravljamo v interesu države in naroda.

Volilci v Ljubljani!

Pozivljamo vse naše pristaše in somišljenike, da se disciplinirano

strogo vzdržijo današnjih volitev za mesto Ljubljana.

Torej nikdo na volišče!

Akcijski odbor Narodne radikalne stranke.

Demokrati odigrali svojo ulogo.

Demokratski kandidat v Prekmurju g. Kühar prestopil v NRS. Primorci za NRS. Demokratski triki brezuspešni.

Beograd, 17. marca. (Izv.) V beograjskih političnih krogih prevladuje mnenje, da so demokrati odigrali svojo vlogo. Iz vseh dosedanjih demokratskih postojank prihajajo poročila, da so ugledni pristaši demokratov pristopili k NRS. Z gotovostjo se računa, da bo NRS prišla v zbornico zelo ojačena.

Maribor, 17. marca. Skoro vsi tukajšnji primorski volilci so se odločili, da glasujejo za Narodno radikalno stranko, od katere pričakujejo skorajšnjo državno konsolidacijo in s tem velikansko moralno pomoč za svoje sorojake, ki danes trpijo pod italijanskim nasiljem.

Maribor, 17. marca. Tukajšnjo demokratsko vodstvo je silno zbegano vsled proglasa, ki ga je izdal Stepan Kühar v Prekmurju. Dr. Kukovec je s tem izgubil zadnjo nado na svoj mandat. Demokratski pristaši so popolnoma konsternirani in bodo v preteżni večini sledili Kühar jevemu vzgledu.

Maribor, 17. marca. Danes je dal invalid Konrad Breznik očividno pod zvenečim pritiskom mariborske demokratske kliko nalepiti v Mariboru po ulicah lepake, v katerih izjavlja, da preklicuje svoj podpis na listi Narodne radikalne stranke, češ da Narodna radikalna stranka ni izpolnila svojih obljub, danih invalidom. Nadalje roti Breznik v proglasu organizacijo invalidov v mariborski oblasti, da pozove na odgovor Kopino, ki še vedno vztraja na svoji kandidaturi NRS. Obsoja tudi podpredsednika invalidske organizacije Justina, ki se strinja s Kopino. Demokrati so si v zadnjem trenotku izmislili ta ogabni trik, ki naj bi pomešal invalidske vrste ter odvrnil invalide od Narodne radikalne stranke. Gotovo ni treba še posebej poudarjati, da je Breznikov razglas le volilni manever, kar dokazuje tudi dejstvo, da predsednik in podpredsednik vztrajata na svojem stališču, česar brezdvomno ne bi storila, ako bi bilo na Breznikovih trditvah količkaj resnice. Jasno je, da so se demokrati za svoj poraz, ki jih čaka jutri, skušali maščevati in odškodovati s tem, da so pridobili za svojo stvar slabiča, ki je nasedel njihovim nakanam. Ta poskus demokratov bo ostal brezuspešen. Zaupanje invalidov v Narodno radikalno stranko nikakor ne bo omajano, marveč bodo sled ko prej nastopili invalidi jutri vsi za Narodno radikalno stranko, katera edina je v stanu, da jim prineso olajšanje in zboljšanje njih bednega položaja.

Celje, 17. marca (zvečer). Veliko vznemirjenje je povzročilo med demokrati poročilo, da je demokratski kandidat v Prekmurju Kühar, ki ima za seboj veliko število glasov, obrnil hrbet lažidemokratom in vstopil v Narodno radikalno stranko. Tukajšnji demokrati smatrajo, da je dr. Kukovec kot nosilec demokratske liste za Štajersko izgubil s tem zadnji izgled na izvolitev. Ugledni demokrati in drugi napredni volilci, zlasti nameščenci, so se odločili, da glasujejo edinole za stranko, ki bo v bodočem parlamentu najmočnejša, in to je Narodna radikalna stranka.

Razkrinkani demokrati.

OBUPNI DEMOKRATSKI POSKUSI. — DEMOKRATI PROSIJO NEMCE ZA POMOČ!

Maribor, 17. marca.

Na volilnem shodu tukajšnjih narodnih socijalistov je prečital govornik okrožnico, ki so jo pisali demokrati nemškim volilcem.

V okrožnici pravijo:

»Der gefertigte Wahlausschuss muss alle Wähler unseres Bezirkes dringendst bitten, sich von allen Parteien fernzuhalten, welche nur nazionale Politik treiben...«

Tako pišejo Nemcem oni demokrati, ki so z lažnjivimi in izmišljenimi vestmi očitali Narodni radikalni stranki, da izdaja nacijonalne interese! Demokrati so torej stranka, ki ne vodi nacijonalne politike! To dokazuje njihova okrožnica Nemcem, v kateri predstavljajo Narodno radikalno stranko kot čisto nacijonalno stranko, dočim se sami proglašajo za stranko, ki ji je nacijonalna politika postranska stvar!

Boljših dokazov za demokratsko korupcijo ni treba. Obsodili so se sami.

Popolen poraz demokratov.

Murska Sobota, 17. marca.

Ravnokar so bili v Murski Soboti nabiti slovenski lepaki s temle besedilom:

Volilci! Dosti ljudi, tudi moji prijatelji so me posvarjali, da sem služil v svojo osebno korist, ko sem prejel kandidaturo na Jedinjeno Prekmursko resnično demokratsko stranko. To ni istina in prepričal sem se, da bi moja stranka ne mogla pomagati, akoravno bi zmagali. Ker se more dalje pripetiti, da niti enega poslanca ne dobimo, odstopim od svoje stranke in stopim v radikalno stranko, katera je kot vladna, jedino mogoča, da nam tukajšnjemu siromašnem Prekmurju pomaga. Prosim, da vzamete na znanje in dajte svoje krogljice na radikalsko stranko, katere skrinjica je slednja. Lepa hvala, da ste mi doslej pomagali.

Stefan Kühar.

Aretacije boljševiških agentov.

Subotica, 17. marca. (Z) Tukaj prijeta boljševiška emisarja se zoveta Bogdan Juzbašić in Hinko Davidović. Pri njima so našli dokumente in korespondenco, ki precej obremenjuje nekaj jugoslovenskih državljanov. Pri Davidoviču so našli ogromno množino zlatega denarja, 500 milijonov dinarjev z zlatu. Oba boljševiška emisarja bosta najprej kaznovana od naših carinskih oblastev zaradi tihotapljenja zlatnikov, potem pa bosta izgnana iz naše države. Proti našim državljanom, ki jih obremenjuje zapljenjena korespondenca, se uvede stroga preiskava.

Pred odločitvijo.

Beograd, 17. marca. (B) Danes je odpotoval v Veliki Bečkerek predsednik vlade Nikola Pašić z ministra dr. Momčilom Ninčićem, dr. Milanom Stojadinovićem, Miloradom Vujičićem in dr. Slavkom Miletićem. Ministrskega predsednika Pašića so pozdravili njegovi volilci na kolodvoru v Pančevu, nakar je nadaljeval vožnjo v Veliki Bečkerek, kjer je imel popoldne velik shod Narodne radikalne stranke.

Beograd, 17. marca. (B) Iz Crikvenice poročajo: Na zahtevo tukajšnje občine je dospel semkaj oddelek vojaštva z dvema strojnicama, da zaščiti prebivalstvo pred nečuvenim nasiljem Radičevcev. Prebivalstvo je z velikim veseljem pozdravljalo vojake, zlasti, ker je bilo stanje nevzdržno. Radičevci so napadli policijskega komisarja. Orožniki pa niso hoteli postopati proti krivcem, tako da jih je moralo prijeti šele vojaštvo. Aretiranih je bilo dvanajst oseb.

Zagreb, 17. marca. (Z) Volilna akcija borba je na deželi še ljutejša kot v mestu Zagrebu samem. Nervoznost je prikipela do vrhunca.

Reško vprašanje.

Sušak, 17. marca. Danes dopoldne ob 10. se je sestala paritetna komisija k seji, o kateri pa dosedaj ni bilo izdano nobeno uradno poročilo.

Opatija, 17. marca. (Izv.) Včerajšnja seja paritetne komisije je bila zelo živahna. Na dnevnem redu je bila debata o raznih vprašanjih, ki se tičejo sistemizacije Reke. Najprvo so razpravljali o sporednih vprašanjih, kakor o železniškem prometu s Sušakom, o prometu s Kastvom itd. in o zadevah, ki so v zvezi z vso materijo reškega problema. Obširno se je na seji debatiralo o režimu Rečine. Italijanski delegati nameravajo te dni obhoditi ves tok Rečine od izvira do izliva v morje in proučiti na licu mesta položaj. Z vprašanjem Rečine se ima rešiti tudi kompleks raznih problemov, kakor električne centrale, ki mora biti na ozemlju Reke in ne v Jugoslaviji, nadalje vprašanje vzdrževanja vodne napeljave, obale, mostov, posebno pa novega mostu med Sušakom in Reko, ki naj se postavi namesto prejšnjega, ki je bil porušen pri zadnji revoluciji. Italijani sodijo, da bo debata o vseh teh stvareh precej dolga, ker gre za važne naprave. Na včerajšnji seji so obojestranski delegati razmotrivali možnost, ali bo mogoče priti do sporazuma v načelu, namreč ali se bosta mogli obe vladi zediniti glede konzorcija. Stališči obeh delegacij sta popolnoma različni. Italijani smatrajo sled ko prej, da mora ostati kompleks reškega problema enoten, in ta enotnost naj dobi svoj prvi izraz v konzorciju. Jugoslovenska delegacija pa stoji na nasprotnem stališču. In tako pazi vsaka delegacija na drugo z veliko opreznostjo in zasleduje vsak njen korak. *Jugoslovenska delegacija vstraja sled ko prej na svojem stališču*, pa tudi italijanska. — Vendar je upati, da se bodo dale v kratkem premostiti vse težave, dasi so precej hude, in da pride do definitivnega sporazuma.

DEMISIJE ROMUNSKE VLADE?

Bukarešta, 17. marca. (B) V političnih krogih se govori, da bo vlada po škandalu v parlamentu odstopila. Novi kabinet bo baje sestavil profesor Jorga z generalom Averescom.

Današnje prireditve

V Ljubljani:

Drama: ob 3 pop.: »Madame Sans Gene.« Izv. — Ob 8. uri zvečer: »Othello.« Izv.

Opera: »Vrag in Katra.« Izv. — Vlogo knegin'e poje gospa Thierry-Kavčnikova, vlogo Marbuela pa g. Betetto.

Društvo »Atena«: ob 3. pop.: »V Kraljestvu palčkov.« Prireditev je v korist Jugoslovenske Matice.

Kino Matica: dopoldne in popoldne: »Temna ulica v New Yorku«, zvečer: »Gnezdo ljubavi.«

Kino Tivoli: »Galilejec.«

Kino Ideal: »Grof Monte Christo.«

V Mariboru:

Narodno gledišče: ob 15. uri: »Baron Trenk.« Izv. Znižane cene. — Ob pol 20. uri: »Kovarstvo in ljubezen.« Izv.

Nočna lekarniška služba v Ljubljani:

Tekoči teden: lekarna Levstik pri Zmajskem mostu in Bohinc na Rimski cesti.

Preteklost Slovenije je bila, žal, klerikalna — bodočnost bodi narodnoradikalna!

Lov na slepe ribe.

Priznati moram, da sem s precejšnjo radovednostjo pričakoval, kaj prineso klerikalci kot svoj najmočnejši trumf tik pred volitvami na dan. Da pesem o podkupovanju ne vleče, vedo klerikalci sami. Posebno čudno se sliši ta pesem iz njihovih ust, ki so nekdaj, v zanje lepih časih absolutne nadvlade klerikalizma, ki se je grel v milosti raznih avstrijskih ekselenc, kupili in zavili v svoje mreže, kar so je dosegli. Kako naj bi tedaj volk pred volkom svaril?!

Izbrati je bilo treba torej nekaj drugega, toda kaj? Bili so gotovo v veliki zadregi, ki je niso mogli skriti, kajti zadrega prav poredno in sramežljivo škili izmed vrst njihovega časopisja. »Slovenec« namreč ni »Glasnik«! Bere ga tudi inteligenca, zato je treba povedati kaj tehtnega, kaj poštenega, da zaleže in da misliti. Tisto o pomakanju volivnih kroglic jim je bilo za tak list vendarle malo preveč. Zato so jeli brenkati po bolj ganljivih strunah. Kdor je vajen pridigati, kmalu ve, kje in kako sentimentalnega človeka lahko poščegeta pri srcu. Tako tudi klerikalci. Lepo so jeli pripovedovati, kako je naše ljudstvo dobro, kar je sicer kljub klerikalni demagogiji, hvala Bogu, resnično. Brž ob začetku pridige so se pa malo zaleteli. Kajti povedali so, da smo Slovenci tako nekako od Boga posebej odbran in izvoljen narod. Bili smo podjarmljeni, toda naenkrat je prišlo SLS na misel, pa je rekla: »Slovenci smo narod in hočemo življenja svobodnega naroda!«

Potem pravi »Slovenec«: — In zašumelo je po vsej tedaj razkosani Sloveniji, sužnji so ponovno dvignili svoje glave, zdrobili okove in začeli graditi svojo državno stavbo.

Recimo mi mirno in prijateljsko: amen! Tako torej, gospodje. Ko je vam prišlo na misel, da hočemo Slovenci svojo državo, je bilo brž vse v redu. Čemu ste potem toliko časa čakali in tako dolgo odlašali. Čemu ste pošiljali po frontah razna »pisma«, ki naj bi ogrevala in navduševala vojake v boju zoper tiste brate, na katerih »bratske stebre« ste pozneje hoteli nasloniti in ste naslanjali »vašo« državo? Ej, gospodje, iz te moke ne bo kruha! Ni ognja, ni — in testo se vam bo skisalo! *Vse drugje je vir današnje slovenske svobode, v Beogradu, ne v Ljubljani.* Bili so res med Slovenci že davno, davno ljudje, ki so želeli zveze s Srbi, *Toda vi ste jih preklinjali in psovali, kakor jih preklinjate in psujete danes. V Beogradu se je razcvetela roža naše svobode in iz Beograda je šel glas o njeni lepoti v svet,* medtem ko je Katoliška tiskarna pridno producirala knjige in brošure o vzgiednem, pobožnem in krščanskem življenju Habsburžanov. To je istina, ki je ne morete zatajiti, pa da še tako kupujete sedaj najpristnejše jugoslovenske barve!

Sicer so pa menda klerikalci sami čutili, da ta pridiga ne bo zalegla, zato so se zatekli k zavijanju. Dne 16. t. m. je minister Ninčić sprejel novinarje. Minister je radikalec, treba je torej lopniti po njem. Ako več ne zaleže, bo vsaj jeza malo ohlajena, kajne?

Alo, hajdi! Radikalec, Ultra-Srb, Slovence prodaja. Na Primorskem jih pušča na cedilu, na Koroškem tudi. Nič ne more storiti zanje! Slovenci, tu poglejte, kaj počno z nami radikali!

Takole je pobarvano klerikalno poročilo v tej zadevi. Po deželi mu bo morda marsikdo res nasedel, vsakemu mislečemu človeku pa je zlobnost, ki diha iz tega poročila, zoprna. Vsi vemo in čutimo, kako težka je ureditev naših vnanjepolitičnih odnošajev. Neprijateljev imamo mnogo, meje še neurejene, nekaj naše zemlje in naših ljudi je ostalo zunaj. Zakaj, vemo tudi vsi. Tudi poročevalec v »Slovencu« najbrže ni tako kratke pameti, ne tako kurjega obzorja, da bi tega ne vedel. Zakaj podčrtava in barva temno ravno tista mesta, ki so najbolj kočljiva in kjer minister prav gotovo ne more kričati: auf biks!, kakor Orli, kadar razganjajo shode?!

Mi vemo, zakaj »Slovenec« to dela, tudi on sam ve, vendar mu bo spodrknilo. Tudi ta trumf ne drži. Kajti *ravno sedanja vlada je pokazala, da ima obilo sposobnosti, moči in volje do dela.* Popravila je že mnogo grehov, tudi slovenskih, rešila mnogo težkih nalog in tako v obili meri pripomogla, da se v pospešenem tempu bližamo rednim, normalnim razmeram, ki si jih želimo vsi državljani brez razlike strank.

Klerikalci, ki hočejo sedaj loviti slepe ribe za svojo stranko s tem, da skušajo očrniti osebo ministra Ninčića, niso imeli nobene karajoče besede za svojega Brejca, ki je po izgubljenem koroškem plebiscitu priskočil nesrečnim Koroščem tako junaško na pomoč z balkona deželne vlade s krilatimi besedami: »Bratje, meni krvavi srce!« Vprašajte no Korošce, koliko blagra jim prinaša Brejčeva srčna kri Potem šele poslušajte Ninčića in si zapomnite njegove besede: *»Nemogoče je, da bi imeli Nemci pri nas več pravic, kakor jih imajo Slovenci v Avstriji.«*

Primerjajte ti dve izjavi in lepo tiho spravite svoj trumf. Dokler bodo radikalci tako pošteni, jim z vašimi klevetami ne oblatite niti čevljev! A. B.

Proč s črno diktaturo!

Zvest svojim demagoškim metodam je včerajšnji »Slovenec« s svojimi zavijanji prekosil celo svojo klevetniško sestrico mariborsko »Stražo«. Medtem, ko so vsi drugi slovenski politični dnevniki obvarovali vsaj neko mero politične dostojnosti je vsaka beseda v »Slovencu« preračunjena za zapeljevanje slovenskega ljudstva. Človek se nehote zgraža nad klerikalno moralo in onim glasilom, ki si je uzurpiralo patent za zaščito časti, telesnega in duševnega blagra celokupnega prebivalstva Slovenije. In to naj bo glasilo onih, ki so po temeljni točki svojega programa dolžni časti, telesnega in duševnega blagra celokupnega prebivalstva Slovenije. In to naj bo glasilo onih, ki so po temeljni točki svojega programa dolžni propagirati Kristusov nauk: ljubezni do bližnjega.

Evo nekoliko primerov iz velikanske zaloge gnjilobe, ki se je tekom časa nabrala v sfanatiziranih klerikalnih možganih. Z velikimi črkami naznanjajo svojim vernim čitateljem velikansko korupcijo narodne radikalne vlade, ki je upala nakazati dva milijona kron pomoč za najpotrebnejše med potrebnimi. Da bo vsakdo lahko sam presodil, kaj je s to korupcijo, povemo še enkrat, da dobijo ta denar sledeči: Konsumno društvo železničarskih delavcev v Studencih pri Mariboru, invalidski odsek podporne zadruge v Mariboru, rudarsko društvo v Trbovljah, nabavljalna zadruga viničarjev v Mariboru in končno one slovenske občine, ki se nahajajo v težkem gospodarskem položaju. To imenuje »Slovenec« radikalno korupcijo. Razumemo, da mu ne more biti po godu, da se je vlada odločila k temu koraku. Ravno tako pa smo prepričani, da bi navajal »Slovenec« omenjene ustanove kot propagando za svojo avtonomijo, ako bi vlada ne dala ničesar. S farizejsko hinavščino bi rekel: vidite kaj morete pričakovati iz Beograda.

Ne korupcija, ampak drugo dejstvo je bilo motiv za to podporo. Narodna radikalna stranka je s tem, da je zajela korenine v slovenskih tleh, na lastne oči videla najnujnejše potrebe, o katerih ni bila niti od vas niti od lažidemokratov dovolj poučena. Ravno tako pa se ni tudi Pucelj, v bojazni za svoj ministrski stolček potegoval s potrebno energijo. Posebno klerikalci, ki so se nahajali v opoziciji, so preračunjeno tako ravnali, ker so pričakovali, da bo njihova propaganda uspešnejša, ako bo usmerjena na lačne in potrebne ljudi.

Drugo škandalozno dejstvo je, da se »Slovenec« ogorčen obrača in blati izmozgano delavstvo, ki se je drznilo trezno presoditi svo žalostni položaj in kreniti na edino pravo pot za zboljšanje svoje žalostne eksistence. Delavci niso pozabili, da ni bil Beograd ona moč, ki je zahtevala zaloške žrtve. Ni pa tudi pozabilo večnega prokletstva, katero so že pred vojno na njih klicali razni klerikalni pridigarji. Končno pa so se delavci naveličali večnega hujskanja v štrajke, ki niso skoro nikdar imeli pozitivnih uspehov in ki so bili očividno preračunjeni za utrditev klerikalnih postojank.

Ravno taka je tudi z naprednimi kmeti, ki so postali s svojo in demokratsko stranko nezadovoljni. Tudi te so skušali klerikalci vjeti v svoje mreže in iz njih napraviti štafažo ljudske stranke.

Delavstvo in kmetje naj bi pomagali do uvedbe klerikalne diktaure v Sloveniji, ki bi liki bič udrihala po vseh onih, ki bi se jim drznili kljubovati in jih zapirala v avtonomne ječe. To je končni cilj klerikalne enotne fronte slovenskega ljudstva.

Večina teh se je priključila Narodni radikalni stranki. Od tod torej izvira ona brezupna jeza, ki se zrcali na spačenem klerikalnem obrazu. Kako pa tudi drugače, ko pa vendar sami trdite, da je Narodna radikalna stranka vaše postojanke samo utrdila. Zavedate se pač, da je z njenim nastopom in njenim vzvišenim programom. enkrat za vselej odklenkalo vaši diktaturi.

Darujte knjige za koroško mladino! Nabiralnik pred Prešernovim spomenikom.

Demokrati — draginja — in mi!

»Jutro« je zopet zavzelo govorniško pozo na demagoški tribuni in pričelo razkladati svoje gospodarske nauke strmečim poslušalcem. Pravi, da so radikali zakrivili draginjo in opozarja vse volilce, da naj volijo danes demokrate, ker edino na ta način se bo draginja — zmanjšala.

Včasih smo bili mnenja, da je »Jutro« vsaj v svojih gospodarskih člankih deloma resen list, ne toliko, da bi bili ti članki resni po svoji originalnosti, ampak zato, ker se ni spuščalo v vprašanja, ki jih ni razumelo. Zadnje čase pred volitvami pa se je »Jutro« široko gospodarsko razkoračilo in priobčevalo stvari, ki jih ne bi mogel zagovarjati nihče, niti oni, ki je videl recimo samo »Prüfungskandidata« iz narodnega gospodarstva. Z besedami, katerim neuk človek mora nasesti, ker ne pozna zakonov in pravil razvoja gospodarskih razmer, povišuje demokrate in dolži vlado, da je ona kriva draginje. Volitve so tu — si misli »Jutro« — in treba je vloviti še nekaj kalinov.

Ako bi bila izvajanja slavnega »Jutra« o draginji pravilna, potem bi človek lahko prišel do zaključka, da so narodni radikalci v naši državi najmočnejša stranka — ne samo v naši državi, temveč na vsem svetu. Da je Narodna radikalna stranka najmočnejša stranka v naši državi, o tem ne dvomi nihče, niti »najbolje« informirani Jutrovec ne. Da pa sega vpliv naše stranke po vsem svetu, ta je pa malo čudna. In vendar bi po »Jutrovih« člankih človek moral priti do tega zaključka. »Jutro« namreč priobčuje tabelo, za koliko se je vse podražilo, odkar so sfrčali demokratje iz vlade. Iz tabele je razvidno da je draginja res prav občutno narasla. Toda, ako bi »Jutro« postavilo poleg te tabele tudi enake tabele za druge države, bi tudi ono samo spoznalo, da so cene narasle po vseh drugih državah. In to morda ravno zato, ker so demokratje odšli iz naše vlade, ki so jo prevzeli »nesposobni« radikali v Jugoslaviji. Vsled »penzioniranja« demokratskih kričačev v Jugoslaviji — trpi ves svet. Res, prav pravcata demokratska cvetka!

NRS
Naša skrinjica na Kranjskem (izven Ljubljane) je predzadnja!

Vsakomur je znano, da se širi val draginje po vsem svetu, da mu ni mogla niti tudi gospodarsko najtrdnejša država. Specijelno v naši državi je draginja zelo narastla, pa ne zato, ker je dovoljen precej obširen izvoz — brez katerega sploh živeti ne moremo, — ne zato, ker so na vladi radikali, marveč zato, ker so morali prevzeti radikali delo učvrščevanja in izboljšanja naše valute na še nižji stopnji, kakor pa je bila, ko so prevzeli to reševanje demokratski strokovnjaki. Ti itak niso delali drugega, kakor samo eksperimentirali in še celo prav nerodno eksperimentirali. Vsak neroden eksperiment pa se v narodnem gospodarstvu prav občutno maščuje. Plavšičevo »dviganje« dinarja je pokazalo takoj svojo koristno stran, čim je zmanjkalo dragocenih dolarjev. Policijske odredbe, zabrana izvoza nizke uvozne carine so res za nekaj časa tiščale cene navzdol — toda obenem je glavni producent v naši državi, poljedelec, začel zapuščati pri intenzivnosti obdelovanja zemlje in poljedelska produkcija, ki je glavni predpogoj našega obstanka in glavna postavka v naši izvozni trgovini, je padala. S svojim »pobijanjem« draginje bi nas demokratje v kratkem času privedli do tega, da bi morali uvažati ne samo amerikansko koruzo in mast, temveč sploh vse, kar je potrebno za življenje. Kako bi izgledala tedaj naša trgovinska bilanca, koliko bi bil tedaj v inozemstvu in doma vreden naš dinar, in kako bi plačevali industrijske produkte, ki jih moramo uvažati in ki jih bomo še dolgo morali uvažati, kakor bos, raztrgan in sestradan bi tedaj hodil naš mali človek, tega pa »Jutro« ne omeni. Gotovo ne, ker bi s tem povedalo, da so bili ravno demokrati tisti, ki so s svojim gospodarstvom naš položaj spravili tja, od koder ga morajo sedaj vleči radikali navzgor. »Jutro« se dobro zaveda, da bo najložje speljalo na lim neuko ljudstvo z demagoškim čvekanjem o draginji. O vzrokih in povzročiteljih previdno molči. Ravnotako previdno pa tudi molči o posledicah politike Narodne radikalne stranke, ker bi moralo priznati, da edino ta politika vodi preko gospodarske krize k ozdravljenju. Ojačenje in stabiliziranje dinarja, okrepitev produkcije, to so važna načela gospodarske politike, ki jo izvaja sedanja vlada in ki jo bo izvajala tudi v bodoče. To politiko odobrava ves svet. Čehoslovaki, Francozi, Angleži, Amerikanci, Nemci — sploh vsi razven »narodnih gospodarjev« okoli »Jutra«. Lim je lim, si misli »Jutro«, ter na tako umazano demagoški način obrekuje, da bi si vlovilo čim več kalinov. Današnji dan pa bo pokazal, da ni toliko kalinov med Slovenci, kakor bi rado »Jutro« s svojim »strokovnim« pisanjem. Edino Narodna radikalna stranka je zmožna — kar je že v dovoljni meri pokazala, da reši naše gospodarstvo in da pribori vsakemu državljanu zadovoljnost. Ona to hoče — čim izdatneje jo boste podpirali, tem prejo bo to doseženo!

Naprej do zmage!

Novo mesto, 17. marca.

V sredo 14. t. m. se je vršil pri nas v Narodnem domu prvi sestanek somišljenikov NRS, na katerem je referiral tajnik Podbevšek o strankinem programu in ciljih. Navzočih je bilo okoli 30 ljudi, ki so z velikim zanimanjem sledili izvajanjem govornika, ki je končno omenil, da se bodo po možnosti vršili vsak teden politični večeri, na katerih bo izčrpno poročal o političnih razmerah doma in po svetu.

V petek 16. t. m. pa se je vršil v nabito polni dvorani Narodnega doma prvi volilni shod NRS v Novem mestu. Eno uro pred 8. zvečer so sklicali v istem poslopju svoj shod javni nameščenci in železničarji, ki so se posvetovali o svojem mizernem življenskem stanju. Na račun vlade so padali ostri medklici, nastopali so celo govorniki, ki so zahtevali, naj pride v njihovo tozadevno resolucijo tudi točka, v kateri groze z najostrejšimi posledicami, če se ne bo ugodilo njihovim opravičenim zahtevam. Obljubili so si celo nastopiti z »brahijalno silo«, kaj pa da si pod »brahijalno silo« predstavljajo, in o njenih posledicah, o tem pa seveda ni nikdo izmed zborovalcev pomislil.

Ob 8. zvečer je nato otvoril volilni shod NRS tajnik Podbevšek, ki si je pridržal pravico izpregovoriti prav na kratko par besed, predno bi podal besedo prof. Preslu iz Ljubljane. Toda komaj je pričel govoriti, že so pričeli padati medklici. Ker ni hotelo par kričačev prenehati z motenjem zborovanja, je tajnik Podbevšek pozval nemirneže k redu, zagotavljajoč jih, da bodo vsi prišli do besede, samo toliko demokratični naj bodo ter naj pusto govoriti. Toda reda ni bilo mogoče narediti, kajti med zborovalci se je pojavilo več grup, ki so se med seboj psovale ter druga drugo pozivale k redu.

Ko je nastopil g. prof. Presl, je kričanje ponehalo, nakar je mogel govornik nemoteno izpregovoriti več stavkov. To pa ni bilo po volji nekega komunističnega razgrajača, ki je dobro vedel, da se da le v kalnem ribariti. Pretrgal je govornikova izvajanja s huronskim kričanjem, zato pa ga je prof. Presl pozval, naj kar pride k govorniški mizi ter naj govori.

Komunistični razgrajač je to tudi storil ter je pričel govoriti v pompoznem slogu o NRS, ki da je kriva vsega zla. Rekel je, da je ona ustvarila vislice, da so komunisti brezpravni itd., ko pa mu je prof. Presl povedal, da se še najboljše vidi, kako so brezpravni, ker sme svobodno govoriti, ne da bi ga motil, je govornik, ki je prišel v ekstazo, umolknil. Slišali so se glasovi trezni ljudi, ki so vpili: »Ven ga vrzite!«, toda prof. Presl jim je odvrnil, da se na tem vzgledu še najbolj jasno vidi demokratično postopanje NRS.

Prof. Presl je nato govoril o politični razcepljenosti, odgovarjajoč na vsak medklic, ne da bi se pri tem oddaljil od svojega programa. Prisotni resnejši ljudje so se zgražali nad divjanjem več zbranih klerikalcev in komunistov, ki so kričali kakor jesiharji, hoteč shod onemogočiti. Prof. Presl pa jih je pri tem opomnil na žalostno sliko volilnega shoda, ki dovolj jasno izpričuje politično zrelost našega ljudstva. Med nekaterimi zborovalci so se čula mnenja: »Dajte ljudstvu, naj vlada!« Potem pa zopet: »Parlament je samo horma, na njj drugega. Naši zastopniki mišljeniki pa so dejali: »Vrzite ven kričače!«

Končno je spregovorila še neka gospa, ki pa je samo potrdila predgovornikova izvajanja, čeprav niso mnogi tega opazili. Ko je končala, je tajnik Podbevšek zaključil shod, ki je pokazal, kako strašen je strup, ki ga servirajo dnevno slov. nasprotni časopisi našemu ljudstvu, njim na čelu seveda neizogibna SLS. Pokazal pa je tudi, da pričenjajo ljudje misliti, zakaj premnoge je bolelo klerikalno onemoglo kričanje, ki je značilno za frazerje. In to je dobro, kajti z resnim mišljenjem bodo morali spoznati v najkrajšem času, da je odvisna njihova rešitev edinole v NRS, za katero govori pač najbolj njena slavna preteklost.

Po shodu so se formirali po cestah ljudje, ki so pretresavali volilni shod NRS. Razburjenost je bila velika, živahno se je debatiralo, slišati pa je bilo tudi več žvižgov. Vse to pa so sama dobra znamenja. NRS je prvikrat spregovorila v Novem mestu, vzbudila je splošno pozornost, kar je vse predpriprava za podrobno organizacijsko delo, ki nas čaka po volitvah. Led je prebit, za našo opravičenost do življenja v Sloveniji govori za nas še najbolj dejstvo, da smo se pojavili ter da nas je vedno več. Živijo NRS, krepko naprej po začrtani poti!

Kako bi izgledala slovenska avtonomija?

Ker klerikalci in njihovi podrepniki venomer agitirajo z avtonomno Slovenijo, ne da bi se v to vprašanje globlje spuščali hočemo podati mi nekakšno sliko te državne tvorbe. V Ljubljani, recimo v preurejeni dvorani klerikalnega Ljudskega doma, bi se zbrali slovenski poslanci. Kot stranka, ki se temeljito razume na demagogijo in, ki ima poleg tega v svojih rokah železen duhovniški aparat, bi seveda SLS imela absolutno večino poslancev. Jasno je torej, da bi se na predsedniškem krmilu menjavala Korošec in Gosar. Kot najmočnejša stranka bi seveda izdajala zakone, ki bi njej prijali, za uradnike bi nastavljala svoje pristaše, podpirala bi svoje ustanove. Pa ne mislite, da bi ne bilo davkov, bili bi stokrat večji kot danes. Kdo bi jih pa plačeval? Nikar ne mislite, da gospodje na vladi. Denar bi se porabljal za podpiranje klerik. ustanov, kdo bi plačeval uradnike, kdo vzdrževal šole, kdo podpiral kmetijstvo, kdo pomagal delavstvu, tega sami ne vedo. Naštetli smo samo najpotrebnejše med potrebnim, kje pa so drugi izdatki, kdo bi nudil kritje? Nihče tega ne more vedeti, ker je sploh nemogoče. Klic po avtonomiji ni ničesar drugega kot spretno izigran trik za utrditev klerikalnih postojank.

Kaj vse izkoriščajo?

Mariborska »Straža« se je spomnila celo na vojake, ki so služili v južnih delih naše države. O teh piše, kot o nekakih žrtvah jugoslovenske vlade. Škandalozno je, kako izrablja čustva, ki navdajajo vsakega, ki gre po svetu. Čemu ni »Straža« pisala proti avstrijski državi in pozvala slovenske fante, da se končno enkrat uprejo in nehajo s prelivanjem krvi. Ne, tega ni storila, ampak še blagoslavljala jih je in moralično podpirala k vztrajnosti. Ta volilni proglas vsekakor zasluži, da se ga ne pozabi. In vse to naj dovede slovenske vojake do tega, da klerikalce podprejo v njihovi zahtevi po avtonomni Sloveniji, kjer bo vsakdo odslužil svoja vojaška leta v avtonomnih samostanih pod spretnim vodstvom raznih patrov. Mesto večernega povelja, se bo pa čital škofovski pastirski list.

„Jadranska straža"

Glavni odbor »Jadranske straže« za Slovenijo v Ljubljani ugotavlja, da se rodoljubna javnost z veliko vnemo odziva vabilu za pristop v naše velepotrebno društvo. Vpisovanje se še vedno vrši in je občinstvo naprošeno, da ne odreče pristopa v društvo, ki si je stavilo vzvišeno nalogo, vzbuditi zanimanje za našo pomorsko plovbo med najširšimi sloji naroda.

Odboru je prijetna dolžnost javiti, da je kot prvi dobrotnik z zneskom Din 1000.— pristopil k društvu generalni konzul češkoslovaške republike g. dr. Otokar Beneš. Ni slučaj, da je prvi dobrotnik »J. S.« v Sloveniji diplomatični zastopnik bratske slovanske države, saj smo imeli že neštetokrat priliko opaziti, da ima g. generalni konzul odprto srce in odprte roke za vse naše kulturne in rodoljubne težnje.

Kot nadaljnega dobrotnika je treba pohvalno omeniti narodno tvrdko Medić, Rakovc in Zanki, ki je istotako položila Din 1000.— za društvo in s tem pokazala v današnjem času tako redko razumevanje za potrebe naroda in države.

Iskrena hvala obema in — Vivant sequentes!

Narodni demokrati glasujejo za Nar. radikalno stranko.

Višek klerikalne demagogije.

Ljubljana, 17. marca.

Nocojšnji shod klerikalcev v Unionu je dosegel višek demagogije, kar se je kedaj videlo in slišalo v Ljubljani. Klerikalci so tu pokazali vso svojo hinavščino, kratko, pokazali so se v svoji pravi luči. Napeli so svoje poslednje sile, toda iz obrazov se jim je bralo, da si ne obetajo tudi od tega zadnjega koraka dosti uspeha...

Dvorana je bila še precej dobro zasedena. Mnogo je k temu seveda pripomogło to, da so razpostavili prirediteljі shoda po dvorani široke stole, ki se rabijo pri koncertih. V celoti se je udeležilo shoda okrog 1500 ljudi, od katerih pa je bilo zelo veliko radovednežev, ki so z nasmehom opazovali zadnje krče klerikalizma. V precej močnem številu so bili zastopani tudi Perićevci in komunisti, ki so zasedli ves zadnji levi del dvorane.

Otvoritelj shoda je brez uvoda podal besedo klerikalnemu kandidatu za mesto Ljubljana dr. Gosarju. Ta je na dolgo in široko zabaval svoje poslušalce s klerikalno avtonomijo in z vsemi dobrotami, ki naj bi jih ta avtonomija prinesla vernim poslušalcem. Grozil je, da bo propadla država in vse, kar se nahaja v njі, ako ne bo izvoljen klerikalni poslanec. Spomnil se je tudi vseh drugih strank po vrsti, ter je prišel po dolgoveznem pripovedovanju do zaključka, da delujejo vse stranke samo v škodo slovenskega naroda, da pa se trudi edina klerikalna stranka za srečno bodočnost našega naroda. Prav pridno je tudi snubil socijaliste vseh barv, kar pa je izzvalo v dvorani vihar ogorčenja in silne proteste. Socijalisti so kričali klerikalcem: »Izdajalci delovnega ljudstva! Prodali ste nas! Pfujі Živio dr. Perić!« Klerikalni akademiki in »mišičasti« Orli so hoteli napraviti tem neprijaznim komentarjem dr. Gosarjevega govora konec in upostaviti red v dvorani. Priznati moramo, da so imeli svojo »vunbacitelјsko« službo dobro organizirano. S pokonci stoječimi lasmi so navalili na medklicatelje ter so jih skušali vreči iz dvorane. Toda vsa njihova na pobožnih orlovskih večerih pridobljena moč jim ni dosti koristila; računali niso s trdimi pestmi precj bojno razpoloženih socijalistov. V dvorani je nastal pretep, in da si pobožni vojščaki in borilelі za krščansko ljubezen obdrže svoje pozicije v dvorani, so požrtvovalno vstali iz stolov ter z njimi navalili na pregrešne socijaliste. Ko se je polegel prvi vihar, je dr. Gosar nadaljeval svoje pritožbe nad vsem, kar ni klerikalno. Previdno je izjavil, da ne obljubi svojim volilcem ničesar. Razven številno zastopanih kuharic in marijinih devic, ki so se drle kakor da si je treba priboriti vstop v nebeško kraljestvo, njegov govor ni vplival na nikogar.

Za njim je nastopil glavni urednik »Slovenca« g. Smodej. Ta je najbrž že med Gosarjevim govorom opazil, da povzroča največje vpitje med volilci beseda avtonomija. Zato je z njo začel in končal svoj govor. Kričal je na ves glas, da bo prinesla slovenskemu ljudstvu srečo in blagostanje samo klerikalna avtonomija in ničesar drugega. Ni se pozabil zaleteti s pravo krščansko ljubeznijo v vse, kar ne trobi v klerikalni rog. Razkričal se je tako, da so bojevite marijine device, ko so videle razljučenega »gospoda«, kar vreščale. Tudi on ni pozabil socijalistov, ki jih je prav prijazno vabil v klerikalni tabor. Ko se je g. Smodej zadosti nakričal, je povzel besedo urednik Kremžar. Tudi ta se je zaletaval na vse plati. Zraven pa je povzdigoval v nebo delovanje klerikalcev in njihovih poslancev. Ker ni mogel pokazati nobenega pozitivnega rezultata, je našteval, kam vse so klerikalni poslanci letali.

Končno bi moral govoriti še general Orlov Pirc, ki pa ga je bilo menda sram, kajti predsednik shoda je izjavil, da ne ve, kje se naznanjeni govornik nahaja. Hotel je spregovoriti nekaj zaključnih besed, do česar pa ni mogel priti vsled silnega kričanja, ki so ga vprizorili socijalisti. V tem je stopil v ozadju dvorane na stol vodja komunistov Fabjančič, ki je dajal z vsemi svojimi udi znamenja, da bi rad govoril. Nastalo pa je tako kričanje, žvižganje in vpitje, da ni bilo razumeti niti besede. Zato je Fabjančič opustil brezplodno prizadevanje. Njegovi pristaši so pričeli deliti in metati po dvorani letake, kar je povzročilo pri klerikalcih tako hudo kri, da so zopet pograbili za stole in šli v boj za sveta klerikalna načela. Vmes je morala poseči policija, ki pa ni mogla priti do prave besede. Na tem shodu se je zgodila tudi velika nesreča za našo gledališko umetnost Ga. Borštnikova se je namreč na odru tako drla: »Živio dr. Gosar«, da je po mnenju našega poročevalca izgubila svoj glas. Druge nesreče ni bilo. Pred Unionom pa so še dolgo v noč kričali in razgrajali razijuteni klerikalci, socijalisti in komunisti. In s tem kričanjem se bo končala klerikalna slava...

Dnevne novosti.

ZAUPNIKOM IN SOMIŠLJENIKOM V SLOVENIJI!

Prosimo vse somišljenike in zaupnike, da nam v NEDELJO ZVEČER sporoče BRZOJAVNO ALI TELEFONIČNO izid volitev v vsaki posamezni občini.

Brzojavni naslov: NOVOSTI-LJUBLJANA.

Za telefonska poročila: Interurban št. 213 (Ljubljana).

Telefonska poročila se lahko vršijo na naš račun, le brzojavke pa prosimo potom dopisnice naznanilo stroškov.

Prosimo za zanesljiva in točna poročila.

UREDNIŠTVO »JUTRANJIH NOVOSTI«.

— *Našim naročnikom in čitateljem naznanjamo, da bomo po volitvah posvetili največjo skrb poročevalski službi, ki je bila v zadnjih dneh volilne priprave deloma pomanjkljiva vsled obilice volilnega gradiva. Skrbeli bomo, da bodo naši naročniki in čitatelji točno in vestno informirani o vseh dogodkih v domovini in v inozemstvu. Kakor do sedaj, tako bomo tudi zanaprej storili vse, da bodo naši čitatelji zadovoljni v vsakem oziru. — V kratki dobi našega obstanka smo dosegli razveseljivo število stalnih naročnikov, kar priča, da so se »Jutranje Novosti« priljubile in da je narodni radikalizem, ki ga zastopajo, pognal močne korenine v našem narodu. — Za velezanimivim romanom »Akt št. 113«, ki je vzbudil v vseh krogih splošno zanimanje, pričnemo priobčevati senzacijonalen ljubezenski roman svetovnoznanega ruskega pisatelja, na kar opozarjamo že sedaj.*

— **Minister dr. Županič** je na svojem povratku iz Bele Krajine obiskal v petek 16. t. m. Suhor, Hrast, Jugorje, Zajca na Gorjancih, Težkovodo, Novomesto, Prečno in Mirnopeč. V soboto 17. t. m. je obiskal Trebnje, Mirno, Šentvid, Stično, Višnjogoro in Grosuplje ter se je vrnil zvečer v Ljubljano. Ob Kolpi na hrvaški meji je imel na šolsko mladino patriotske nagovore. V nekaterih vaseh preko Kolpe je radičevstvo okužilo že precej tudi mladino. Ministra je ljudstvo na vseh njegovih obiskih prijazno in zaupljivo sprejemalo in pozdravljalo, ker je videlo v njem resničnega demokratičnega moža, ki je posvetil svoje življenje delu za ljudsko svobodo in blagor.

— **Tajništvo NRS v Ljubljani** posluje danes od 8. do 22. Tajništvo je v Wolfovi ulici št. 1. I. nadstropje.

— **»Avtonomist«** se bliža centralizmu. Avtonomisti se po rimskem reku festina lente, počasi, toda sigurno bližajo centralizmu. V tihih nočnih urah, oddaljeni od sveta v globinah zemlje, se mučijo s starosloveneščino, ki jim mimogrede povedano, dela velikanske preglavice. Njihov namen je, da bi se spoznali z družabno organizacijo Slovenov. Le tako naprej gospodje, do prihodnjih volitev že pridete do Adama, pradeda Slovencev, ki je bil poosebljen centralizem. Pa brez zamere gospodje!

— **K našemu poročilu** o klerikalnem shodu na Ptujski gori nam poroča g. odvetnik dr. Alojz Visenjak v Ptuju, da je prišlo njegovo ime pomotoma v poročilo, ker se on shoda sploh ni udeležil, ampak profesor Vesenjak, ki je nastopil na tem shodu kot govornik in kandidat klerikalne stranke.

— **Popravek.** V včerajšnjem članku »Najnovejši klerikalni patent«, se mora v začetku petega odstavka pravilno glasiti: Tu gre za ideje, za različne svetove! in ne: Tu ne gre... Pod člankom pa bi moralo stati A. B. in ne A. G.

— **K zaščiti grafične industrije.** K temu članku pripominjamo, da pomeni zaščita grafične in papirne industrije tudi zaščito jugoslovenskega delavstva teh strok. Mlajšemu neoženjenemu delavcu bo morda veselje iti gledat svet in seliti se v Avstrijo ter tiskati tam jugoslovenske knjige, za starejšega delavca pa pomeni to gospodarsko pogibelj. Zanimivo je, da avstrijske tiskarne že sedaj iščejo jugoslovenskih mlajših delavcev, v Jugoslaviji, kjer strokovno izobraženih grafičnih delavcev vseh panog primanjkuje, se morajo pa vabiti tuji delavci iz Avstrije in Nemčije pod pogoji, ki težko obremenjujejo naše tiskarne. Vlada tedaj v trgovinskih pogodbah naj ščiti tudi naše grafično delavstvo, ki mu preti nevarnost, ako se naše tiskarne uničijo po inozemski konkurenci, da bode moralo hoditi iskat kruh v tujino. — I. Ar.

— **Ljubljana se modernizira.** Kdor tega ne verjame, bi moral pogledati, kako je fotograf g. Bešter iznajdljiv. Svoj auto je preuredil v pravi kino, ki služi v reklamo marsikateremu podjetniku in obrtniku. Vrhu automobila je nameščena »camera obscura«, ki zelo dobro funkcijonira. To je zelo razveseljiv pojav na polju reklame in marsikateri tujec si bo vstvaril o Ljubljani drugačno mnenje.

— **Izdajanje potnih listov dijakom za študiranje v inozemstvu.** Tisti dijaki, ki hočejo študirati v inozemstvu in ki so morali doslej vlagati prošnje za vidiranje potnih listov pri Ministrstvu Prosvete, se morajo odslej s takimi prošnjami obračati na Ministrstvo za notranje zadeve, oziroma na oddelek za notranje zadeve pokrajinske uprave za Slovenijo.

— **Za izseljence v Ameriko.** Na prošnjo ameriškega konzulata v Zagrebu se objavlja: Na ameriški konzulat v Zagrebu prihajajo vsak dan osebe z »affidavitom«, ki so ga prejeli od svojih rojakov iz Zedinjenih držav severnoameriških, in zaitevajo, naj jim konzulat na temelju teh »affidavitov« izda potni list ali vizum. Vsled tega se opozarjajo vsi oni, ki imajo take »affidavite«, da ta dokument nima značaja potnega dokumenta, da njihov prihod na konzulat s takim izahtevami nima nikake svrhe in da za potovanje na sedež konzulata — v mnogih slučajih iz daljnjih krajev — trošijo zaman čas in denar. Stranke se morajo pred svojim prihodom na konzulat obrniti do svojih pristojnih oblastev radi izdajanja potnega lista in šele potem, ko dobe izseljeniški potni list, naj se obrnejo do ameriškega konzulata zaradi vizuma.

— **Razsvetljava Št. Peterske ceste.** Dobili smo pritožbo, da se luči na Sv. Petra cesti, posebno oni del pri Poliakovi tovarni, tako pozno prižigajo. Na to opozarjamo mestni magistrat, ker je tam cesta zelo ozka in bi se utegnila pripetiti kaka nesreča.

— **Pustošenje mestnih travnikov.** Na mestne travnike za ljubljanskim veleslejmom v Lattermannovem drevoredu so pričeli voziti različni vozniki kupe gramoza in drugih odpadkov in tako povzročili mestni občini veliko škodo, kot so travnike zasuli. Mestna občina bi morala vso to šuto dati odpeljati, če noče, da se trevniki popolnoma ne uničijo. Vsled tega opozarja mestni [illegible]

gistrat, da bo dal vsakega, katerega bi se pri tem početju v bodoče zalotilo, eksemplarično kaznovati in obsoditi na povračilo storjene škode.

— **Češkoslovaški minister v Dalmaciji.** Te dni dospe v Dalmacijo češkoslovaški minister za promet g. Jiri Stribrny. Minister prispe tja v svrho organiziranja obiska češkoslovaških državljanov v letošnji poletni sezoni.

— **Mariborske vesti.** V tem tednu, t. j. od 11. do 16. t. m. je umrlo v Mariboru devet oseb, od teh štirje moškega in pet ženskega spola. — Lekarniško nočno službo ima v Mariboru prihodnji teden lekarna »Pri angelu-varihu« na Aleksandrovi cesti. — Nova avtoturbinska brizgalnica za mariborsko požarno brambo dospe te dni v Maribor ter se bo na posebno svečan način izročila požarni brambi v porabo. — Letni občni zbor Protituberkulozne lige se vrši v petek 23. t. m. ob 8. uri zvečer v mali kazinski dvorani. Po dnevnem redu bo g. dr. Matko predaval o višinskem solncu in o röntgenovih žarkih. — V četrtek, dne 22. t. m. priredi 35 pevcev broječi vojaški pevski zbor kubanskih kozakov na svojem potovanju na Špansko v Götzovi dvorani koncert. — V Pesniški dolini je naglo kopneči sneg povzročil povodenj, ki je napravila precej škode. Pesnica je poplavila travnike in polja, kakor tudi okrajne ceste, in onemogočila za nekaj dni ves promet. Narastla voda je povzročila več nezgod, ki pa so po sreči ostale brez posebnih posledic.

— **Dvojna mora.** Milanski listi poročajo, da so bili pred tamošnjim sodiščem obsojeni trije nasilneži-fašisti, ki so prisilili komunista Antona Bolzanija, da je popil nekaj ricinovega olja. Obsojeni so bili radi zločina nasilstva na poltretje leto zapora. Radovedni smo, ali smatrajo italijanski justični krogi početje primorskih fašistov kot nekak naroden dobrodelen čin, ki ne zasluži, da bi se ga kaznovalo po istem zakonu, ki velja tudi v Milanu.

— **Razne tatvine.** Posestniku Francu Bajdi iz Cirkuš je bil ukraden rjav papirnat amerikanski kovčeg z vsebino 759 dolarjev in nekaj jestvinami. Skupna škoda znaša 205 tisoč kron. — Te dni je bilo vlomljeno pri mlinarju Antonu Tomažiču v Žg. Jablanci in odnešeno precej moke. — Pred skladiščem kolodvora v Škofji Loki je bila ukradena 64 kg težka bala usnja. Usnje, ki je vredno 34 tisoč 650 kron, je bilo naslovljeno na trgovca Ludvika Tržišnika v Rajhenburgu. — Zasebnemu uradniku Josipu Špacapanu v Mariboru je bila v Narodnem domu ukradena suknja.

— **Ljubljanska policijska kronika.** Gostilničarki Frančiški Češnovar v Ljubljani je nekdo ukradel 58 klobas in 16 kg suhega svinjskega mesa. — Nekdo je ukradel v prenočišču »pri Amerikancu« rjuho, vredno 300 kron. — Branjevki Jeri Zalar je spreten žepar ukradel 640 kron, med tem, ko je ona na Vodnikovem trgu kupovala hišne potrebščine. — Zimsko jopico in krilo je nekdo odnesel Adeli Kranjc iz Ljubljane. —

NRS
Naša skrinjica
na Stajerskem
in v Prekmurju
je zadnja

Nekaj dragocenosti v skupni vrednosti 15 tisoč kron je bilo ukradenih Sofiji Pirc na Starem trgu. — Tesarsko sekiro je nekdo odnesel iz dvorišča stavbene družbe na Vrtači. — Stranki Kocmur na Bleiweisovi cesti je bila ukradena preproga iz kokosa.

— **Ljubica za blagor svojega zaročenca.** Neki berlinski trgovec je opazil, da mu primanjkuje mnogo denarja in vrednostnih predmetov. Kljub vsej pazljivosti pa niso mogli izslediti tatu. Te dni pa je priznala njegova 13 letna hčerka, potem ko se je hotela usmrtiti, da je ona prava tatica. K temu jo je napeljala njihova bivša služkinja, ki ji je pripovedovala, da bi morala naznaniti neko tatvino, pri kateri je bila baje udeležena tudi hčerka njenega gospodarja. Rekla je torej, da potrebuje precejšnje vsote denarja, ako hoče policijo podkupiti. Deklica se je tega zbala in je ukradla zahtevano vsoto. Pri zaslišanju je služkinja izjavila, da je ves denar v znesku okrog 2 miljonov mark, zapravila s svojim zaročencem, ki baje ni mogel ničesar zaslužiti.

— **Nesreča na lovu.** Posestnik Ivan Lapanja iz Oblaza je šel na lov. Na neki pečini mu je ušla iz rok puška in zdrčala po skalovju navzdol. Pri iskanju se mu je spodrsnilo in padel je v prepad, kjer so ga našli z prebito lobanjo.

— **Premajhna potnina.** Bečan Jože iz Preske, ki je bil uslužben pri Matevžu Zapančiču v Št. Vidu pri Ljubljani je neznano kam pobegnil. Pred svojim begom pa je ukradel svojemu gospodarju 4000 kron.

— **Aretiran slepar.** Zagrebška policija je bila obveščena, da dospe iz Subotice v Zagreb uradnik subotiškega železniškega ravnateljstva Ciril Nalis, ki je baje poneveril 100 tisoč dinarjev. Policija ni imela mnogo posla, ker se je poneverilec sam zglasil pri potniškem odseku redarstva. Pri zaslišanju je svoje dejanje priznal. Pri njem so našli še 10 tisoč dinarjev in 2500 lir.

— **Nesreča s smodnikom.** Te dni je v neki hiši v Sarajevu eksplodirala precejšnja zaloga smodnika. Nesreča se je zgodila vsled neprevidnosti lastnika, ki je hotel poskušati, ali je smodnik še dober. Eksplozija je bila tako močna, da se je cela hiša porušila.

— **Ta nesrečna ljubosumnost.** Stanovalci neke hiše v Osjeku so zaslišali obupan krik, ki je prihajal iz hišne veže. Ko so prišli na lice mesta, so videli kako je neki mladenič davil mlado dekle. Da niso prišli pravočasno na pomoč, bi je zadušil. Sunje [illegible]

Demokratske laži.

Opozarjamo naše somišljenike na laži, ki jih trosi današnje »Jutro«. Že včeraj smo zvedeli, da namerava »Jutro« lansirati v svet izvestne laži proti nam. Povdarjamo, da Narodna radikalna stranka nima nikakih skrivnosti pred svojimi somišljeniki, ker ona dela v sporazumu s svojimi ljudmi. »Jutro« skuša s svojimi tendencijoznimi izmišljotinami in lažmi zbegati naše ljudi. Spoznali ste demokratske (»Jutrove«) laži glede izmišljenega pakta z Nemci, o katerem noben radikal ničesar vedel ni. Kakor s to lažjo, tako si skušajo »Jutrovi« demokratje tudi z najnovejšimi izrodki priboriti — nekaj zmešanih glasov. Ne verujte jim! — Lažniku običajno pameten in prevdaren človek ne nasede!!

IZPREMEMBE K ČLENU 21. TELEFONSKEGA PRAVILNIKA.

Poštno ministrstvo je z odlokom štev. 27.69 od 22. januarja 1923 izdalo naslednje izpremembe k členu telefonskega pravilnika: Zasebne telefonske in električne signalne naprave sme postaviti vsakdo v mejah svojega posestva in ne plača za to nobene pristojbine, pa naj bo v tistem kraju že telefonska centrala ali pa ne.

Ako gre zasebna telefonska naprava v takem kraju, kjer je že telefonska centrala, po državnem ali kakem drugem zasebnem imetju, se mora tisti del te naprave priklopiti državni centrali oziroma mora lastnik te naprave postati telefonski naročnik.

Od tega so izvzete samo take zasebne telefonske ali električne signalne naprave, ki se uporabljajo za občno javno korist (na pr. požarne, vodovodne in električne ustanove). Take naprave se smejo postaviti tudi v notranjem krajevnem področju, ne da bi morale biti priklopljene na telefonsko centralo tistega kraja, toda samo z dovoljenjem pristojnega poštnega ravnateljstva.

Izjema od tega načela je dovoljena samo takrat, kadar krajevna telefonska centrala zaradi tehničnih ovir ne more izvršiti zveze. Potem se smejo tudi v notranjem krajevnem področju, če se zdi poštnemu ravnateljstvu potrebno, postaviti zasebne telefonske naprave, ki gredo čez državno ali kakšno drugo zasebno imetje, ne da bi morale biti zvezane z državno telefonsko mrežo. To velja pa samo za toliko časa, dokler jih ni mogoče zvezati z državno telefonsko centralo. — Kar se tiče pristojbin za zasebne telefonske in električne signalne naprave, veljajo še nadalje določila člena 21. telefonskega pristojbenika.

Sport in turistika.

— **Nogometna sezona v Ljubljani** se otvori 18. in 19. t. m. z dvema tekmama med Ilirijo in Sportvereinom iz Beljaka. Ilirija se je pogajala za otvoritveno tekmo z zagrebško Ilirijo, ko pa pogajanja niso uspela, je pridobila v zadnjem hipu SV. iz Beljaka, oficijelnega prvaka Koroške, čegar moštvo sestoji večinoma iz dunajskih in graških igralcev. Tekmi pričneta oba dni ob 16. Predigre: v nedeljo ob pol 15. Akademiki : Ilirija rez., v pondeljek ob 13. Slavija : Ilirija II. ob pol 15. uri Hermes : Slovan. — Članske in dijaške vstopnice se izdajo za te tekme le v predprodaji pri blagajni na sportnem prostoru v soboto od 16. do 17. ter v nedeljo in ponedeljek od 10. do 11. Predtekme v slučaju deževnega vremena odpadejo, glavni tekmi se vršita ob vsakem vremenu.

Novosti iz Primorske.

— **Fašistovski ples v Bazovici.** Te dni so priredili v Bazovici pri Trstu svoj ples tudi fašisti. Plesa pa se je udeležilo tako malo domačinov ,da jim je grozila očividna zguba. To jih je tako razjarilo, da so se spravili nad domačega župnika, ki se ljudi baje pregovarjal, naj nikar ne gredo na ples. Prisilili so ga, da je spil precejšnjo množino ricinovega olja.

— **Nesreča z granato.** Kljub vsemu opominjanju se zgodi skoro vsaki dan kaka nesreča z razstrelivom, V goriško bolnico je bil te dni pripeljan 9 letni Jožef Gril iz Mirna, ki si je z granato razstrelil desno roko.

— **Nesreča v Drežnici.** V neki hiši v Drežnici je eksplodiralo precej municije, ki jo je zbral hišni posestnik, da bi z njo razstrelјeval kamenje. Na pomoč so prihiteli sosedje, katerim se je nudil grozen prizor. V hiši je ležal, v mlaki lastne krvi, Jožef Kranje, ki je bil poslednji čas uslužben pri nekem podjetju za razstrelјevanje municije. Ne daleč od njega pa je ležala njegova mati vsa ožgana po obrazu.

— **Važna novost** so Berson-gumijasti podplati, ker napravljajo nepotrebne usnjene podplate. Ker so Berson-gumijasti podplati ne samo znatno cenejši temveč tudi trpežnejši od usnjenih podplatov, si zato zagotavljajo že sami po sebi prednost pred usnjenimi podplati. Berson-gumijasti podplati pa nudijo tudi absolutno varstvo proti vlagi in mokroti ter mrazu in prožijo pri hoji elasticiteto, radi česar se preprečuje prehitro izmučenje pri hoji.

— **V Narodni knjigarni** je bila včeraj med pol 3. in pol 4. uro pop. pomotoma vzeta, damska črna taška s važnimi dokumenti in znatno vsoto denarja. Pošten najditelj se naproša, da jo odda — v upravi našega lista.

— **Kino Ideal** prične v nedeljo t. j. 18. t. m. s predvajanjem filma »Grof Monte Cristo«. Film je posnet po znamenitem romanu Aleksandra Dumas in je prvovrsten tako v izdelјavi kakor v dramaturgi. Film obstoji iz 5 delov in je predprodaja vstopnic vsak dan od 11. do 13. ure dopoldne.

— **Kino Matica** predvaja od 18. do 20. t. m. od 4. do 7. ure krasen film »Temna ulica New Yorka. Zvečer od 7. do 10. ure senzacijski film. drama »Gnezdo ljubezni« v 6. dejanjih. I. del. Film je poln krasnih slik iz švicarskih alp in jezer. V glavni vlogi Paul Wegener. 21. t. m. celi dan »Gnezdo ljubezni I. del. Od 22. do 25. t. m. »Gnezdo [illegible]

Gospodarstvo

× **Veleslejm v Bordeaux-u.** V Bordeaux-u se vrši letos VII. veleslejm od 15. do 30. junija. Pogoji in obrazci za prijavo udeležbe so interesentom na vpogled v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani.

× **Dobava ovsa.** V intendanturi Dravske divizijske oblasti v Ljubljani se bo sklenila dne 22. marca t. l. ob 11. uri dopoludne direktna pogodba za dobavo 400.000 kg ovsa. Predmetni oglas je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

× **Obtok bankovcev v Italiji** je znašal koncem februarja 13.137 milijonov lir. Od 20. febr. dalje je narastel obtok bankovcev za 80 milijonov lir. Kovinska podloga znaša 31.96 %.

× **Češkoslovaška zunanja trgovina.** Izvoz iz Češkoslovaške je znašal meseca januarja 776 milijonov in uvoz 431 milijonov. Aktivum znaša 345 milijonov čsl. kron. Izvozilo se je v Avstrijo za 147, Nemčijo 138, Anglijo 108, Madžarsko 56, Švico 38, Italijo 37, Severna Amerika 37, Poljsko 30, Francija 26, Romunijo 22, Jugoslavijo 22 in v Holandsko za 15 milijonov č. kron. Uvozilo pa se je iz Nemčije za 176, Severne Amerike 45, Avstrije 26, Holandske 22, Anglije 18, Poljske 17, Italije 16, Jugoslavije 13, Francije 12, Madžarske 11, Romunije 10 in iz Švice za 8 milijonov č. kron blaga.

× **Zvišanje uvozne carine v Romunijo.** Zakon z dne 10. t. m. določa, da se morajo plačevati vse uvozne carine v Romuniji odslej v petkratni izmeri dosedanjih postavk.

× **Carinski nadavek v Nemčiji** znaša za čas od 21. do 27. marca t. l. 524.400 od sto.

% **Kritje avstrijskih bankovcev.** Zaklad avstrijske notne banke v gotovini znaša 1305 milijard avstrijskih kron; obtok papirnatega denarja pa 4196 milijard a. K, torej so bankovci kriti že za 31 odstotkov.

× **Prost izvoz sadja in zelenjave iz Madžarske** je dovolila madžarska vlada. Sedaj se more sadje in zelenjava izvažati iz Madžarske brez predhodne prijave ali privoljenja vlade.

× **Mednarodni semenj za tobak v Budimpešti.** Zveza madžarskih pridelovalcev tobaka je sklenila prirediti med 15. avgustom in 15 septembrom sejem za tobak v Budimpešti. Sejem se bo vršil v okviru razstave za tobak in tobačne izdelke.

× **Nemško zlato za Holandsko.** V četrtek ja pasiralo nemško-holandsko mejo 5 vagonov, natovorjenih z zlatom. Natančnejšega o teh pošiljkah ni znano; najbrž so v ozadju tega transporta devizno-politični vzroki.

× **Zvišanje prevoznih tarifov na Poljskem.** S 1. aprilom se povišajo na Poljskem transportni tarifi za 50 odstotkov.

× **Dovolitev uvoza sladkorja na Poljsko.** Poljska vlada namerava s 15. aprilom dovoliti uvoz inozemskega sladkorja. Dovoljenje bodo dobili samo oni trgovci, ki se bodo zavezali, da bodo prodajali sladkor ceneje kakor pa je inozemski sladkor. Dovolitev uvoza bo izdana vsled tega, da se pritisnejo cene domačemu sladkorju.

× **Nove novčanice v Bolgariji.** Bolgarija je dala izdelati v Belgiji nove novčanice. Prva partija teh novčanic je sedaj gotova in se bo te dni transportirala preko naše države v Bolgarijo. Novčanice so naložene v štirih vagonih ter reprezentirajo vsoto eno milijardo in pol levov.

× **Ford v Rusiji.** Društvo Ford je dobilo v Rusiji koncesijo, po kateri bo društvo preskrbovalo Južno Rusijo z motornimi plugi, v zameno pa bo dobivalo razne surovine.

× **Za izboljšanje poštnega prometa.** Poštno ministrstvo je odredilo, da morajo prevzemati vsi brzovlaki, ki srečajo na kaki postaji potniške vlake, od teh pisemske pošiljke, da se na ta način pospeši dostava pisemske pošte.

× **Ležarina za živino v Solunu.** Industrijska in obrtniška zbornica v Solunu je povišala ležarino na živino, ki je pripravljena za izvoz in nastanjena po postajah pomorske zbornice.

Borzna poročila.

Curih, 17. marca. Berlin 0.0258, New York 538, London 25.23, Pariz 33.70, Milan 26.875, Praga 15.95, Budimpešta 0.1575, Zagreb 5.45, Bukarešta 0, Sofija 3.20, Varšava 0.0125, Dunaj 0.0075, avstrijske krone 0.0075.

Berlin, 17. marca. Dunaj 28.80, Budimpešta 573, Milan 100.248, Praga 61.845, Pariz 130.423, London 97.755, New York 20.857.72, Curih 387.828, Beograd 21.047.

Konzulati in poslaništva v Beogradu:

A. KONZULATI:

Zedinjene države: — M. Velikog ul. štev. 48.
Anglija: — Dositejeva ul. 3.
Češkoslovaška: — M. Velikog ul. 27.
Francija: — Kraljev trg 5.
Švica: — Cara Lazara ul. 2.

B. POSLANIŠTVA IN KONZULATI:

Avstrija: — Knez Mihajlov Venac.
Bolgarska: — Birčaninova ul. 16.
Grčija: — M. Velikog ul. 45.
Italija: — M. Pocerca ul. 20.
Madžarska: — Strahinića Bana ulica 47.
Nemčija: — Krunska ul. 37.
Poljska: — Krunska ul. 48.
Romunija: — Pozorišna ul. 37.
Španija: — Pozorišna ul.

C. POSLANIŠTVA:

Albanija: — Prizrenska ul. 5.
Zjed. države: — Pozorišna ul. 7.
Anglija: — Gračanička ul. 20.
Belgija: — Krunska ul. 12.
Češkoslovaška: — Krunska ul. 7.
Danska: — Frankopanova ul. 18.
Francija: — Dositejeva ul. 4.
Rusija: Kralj Milanova ul. 53.

Glavni urednik: Ivan Podržaj.
Odgovorni urednik: Miha Gaberšek.
Last »Zvezne tiskarne« v Ljubljani.

Emil Gaboriau:

Akt štev. 113.

Roman.

(Nadaljevanje.)

»To so dragocenosti moje ljubljene matere,« je rekel, »edino ti si vredna, da jih nosiš; tebi sem jih namenil.« In ker se je obotavljala, je nadaljeval. »Vzemi to kot zagotovilo, da se vrnem. Če teh dragocenosti nisem zahteval tekom treh let od tebe nazaj, sem mrtev in ti jih obdržiš kot spomin na onega, ki te je tako vroče ljubil.«

Jokala se je ginjena ter vzela dragocenosti.

»Še eno prošnjo,« je pričel Gaston iznova. »Vsi mislijo, da sem mrtev in to mi pomaga, da se bom rešil. Toda svojega starega očeta ne morem pustiti v obupu. Prisezi mi, da boš šla jutri zjutraj sama k njemu in mu povedala, da sem rešen.«

»Prisegam ti.«

Gastonov sklep je bil storjen; čutil je, da mora pozabiti ta trenutek hrabrosti ter se je sklonil k svoji prijateljici, da jo zadnjič poljubi. Žalostno se je ločila od njega.

»Kam si namenjen?«

»V Marseille, kjer me bo skril neki prijatelj in mi pripomogel, da se odpeljem.«

»Ne boš hodil sam, dati ti hočem spremljevalca, kateremu smeš slepo zaupati, starega Menoula, našega soseda brodarja, ki ima lasten čoln.«

Šla sta skozi mala vrata iz parka in sta bila kmalu pri starem brodniku.

»Oče Menoul,« je rekla Valentina, »grof Gaston se mora skriti, na morje hoče in na ladjo, da ga nobeden ne vidi. Ali ga popeljete do izliva Rhone?«

Dobri mož je zmajal z glavo.

»To se ne da izvršiti pri taki vodi in po noči.«

»Velikansko uslugo bi mi storili oče Menould.«

»Vam, gospodična Valentina? Potem že, potem se odpeljeva.«

Ko je videl, da ima Gaston vso mokro in umazano obleko in da ni imel klobuka, je dostavil.

»Lahko vam posodim obleko svojega rajnega sina, da se preoblečete; pridite sem noter.«

Kmalu sta se vrnila oče Menoul in Gaston, ki ga skoraj ni bilo spoznati, in Valentina jih je spremila na breg, kjer je bil čoln privezan. Med tem ko je stari pripravil čoln, sta se oba ljubeča še enkrat strastno objela.

»V treh letih!« je zaklical Gaston.

»Zbogom, gospodična,« je rekel stari brodnik, »in Vi, mladi gospod, držite se dobro.«

S krepkim zamahom vesla je pognal čoln v glavni tok.

Tri dni pozneje, je bil Gaston s pomočjo Menoula na krovu ameriške ladje »Tom Jones«, kapitan Wacht; drugo jutro je odplula ladja v Valparaiso.

Štirinajsto poglavje.

Nepremična in bleda, kakor iz kamna se je ozirala Valentina za čolnom, ki je odpeljal njenega ljubčka, tako dolgo, da ji je čoln v megli izginil izpred oči.

Sedaj, ko Gastona ni bilo več pri njem, se je mogla Valentina nemoteno udati svojemu obupu. Vsa njena prejšnja plemenita hrabrost je izginila in čutila se je popolnoma brez moči; tako pusto je bilo okrog nje, kakor izumrto in v nasprotstvu z Gastonom si ni ohranila niti iskrice upanja. Strah jo je bilo misli na prihodnjost, ko je počasi stopala proti gradu, s skrbjo se ozirajoč proti oknom, kjer je mati kakor navadno brala pozno v noč. K sreči je mogla dospeti v svojo sobo, ne da bi bila srečala koga, kateri bi bil pozoren na njeno mokro in umazano obleko. V samoti svoje sobe se je mogla pripraviti na težko usodo, ki jo je čakala. Vzela je v roko mošnjiček, ki ga ji je dal Gaston ter otožno pregledovala spomin ljubljenega moža, predno je zaklenila dragocenosti v tajen predal svoje omare.

Ko se je danilo, se je oblekla. Težka dolžnost jo je čakala. Morala je izpolniti Gastonovo željo ter sporočiti staremu markiju, da je bil njegov sin čudežno rešen. Sobarici Milhonni je ukazala, da naj reče materi, če bi vprašala po njej, da je šla k jutranji maši.

Ker je večkrat ob tem času hodila v cerkev, ni bilo to nič izrednega in Milhonne ni ničesar opomnila.

Najbolj težko je bilo, da bi se pred zajutrkom vrnila, ker je imela eno uro do mostu in od tam enako dolgo pot hoda do gradu Clameran.

Kljub temu, da je hitro hodila, je bilo osmo uro, ko je zavila v drevored pred vhodom v grad Clameran. Par korakov pred seboj je zagledala slugo Ivana, ki ga je dobro poznala.

Počakala ga je in on je pospešil korake. Obraz mu je bil spačen, oči rdeče; videti je bilo, da se je jokal.

V njeno veliko začudenje se ni odkril in je vprašal z odurnim glasom:

»Vi prihajate na grad, gospodična?«

»Da.«

»Če iščete gospoda Gastona, je prepozno. Grof je poginil..., zaradi njegove ljubice.«

Valentina je prebledela zaradi žalitve, odgovorila mu pa ni nanjo.

»Prihajam k gospodu markiju.«

Ivan se je zganil.

»Potem ni treba hoditi naprej.«

»Zakaj?«

»Ker je marki de Clameran danes zjutraj ob petih umrl.«

Da se ni zgrudila, se je morala Valentina prijeti prvega drevesa.

»Mrtev!« je zajecljala.

»Mrtev, da.« je odgovoril Ivan z mrkim pogledom, »mrtev!«

Kot pravi služabnik iz starega časa si je Ivan prilastil strasti svoje gospode, njene slabosti, njeno prijateljstvo in njeno sovraštvo. Sovražil je rodbino La Verberie. Vrh onega pa je videl v Valentini ono, ki je provzročila smrt markija, kateremu je služil štirideset let, in smrt Gastona, ki ga je obožaval.

»Včeraj zvečer,« je rekel s sovražnim naglasom, »je poginil grof. Ko so markiju povedali, da njegov najstarejši sin ne živi več, se je on, tako močan kakor hrast, zgrudil. Položili smo ga na posteljo, gospod Louis pa je zajahal konja ter šel v Taranon po zdravnika. Udarec pa je bil smrten. Ko je prišel gospod Raget, ni bilo nič več storiti. Rano zjutraj se je marki še enkrat zavedel ter zahteval, da ga pustimo z gospodom Louisom samega. Kmalu nato se je pričel smrtni boj. Zadnje njegove besede so bile: »Oče in sin isti dan; na gradu La Verberie bodo veseli.«

Z eno samo besedo bi bila mogla Valentina utešiti bolj starega služabnika; treba bi ji bilo samo povedati, da Gaston še živi, storila pa je napako, da je iz bojazni za Gastona molčala.

GUMENE PETE IN GUMENE POTPLATE
ceneje in trajnije so kakor usnene! Najboljše varstvo proti vlagi i mrazu!

Vsled opustitve papirnate trgovine mnogim cenjenim odjemalcem sledeče predmete po znatno znižanih cenah:

Svileni papir, sortirane barve, perje in žica za rože. Krep papir v rolah. Pismeni papir v škatljah 100/100, v mapah 10/10, fini v kaselah. Pivnik la in za šolarje. Risalni papir vseh velikosti. Svinčniki navadni, Hardtmuth, Noris, tesarski, kopirni vseh vrst. Peresa mešana, klaps, aluminium, za okroglo pisavo, Radirke Tabletten, Keilgumi, Ideal. Krela v kartonih à 12 in 50 kosov. Šolske mape in šolski zvezki vseh vrst. Ravnila in šolske škatljice. Odjemalne, trgovske in prepisne knjige. Raznovrstne kuverte, kakor trgovske, uradne, sodnijske (Akten). Notese vseh vrst in velikosti. Raznovrstne razglednice. Venčke in šopke za neveste in birmance. Rožne venčke in denarnice za birmance. Počatni vosek.

Ker so cene res nizke, naj bode vsakemu v lastnem interesu, da si blago preskrbi, dokler zaloga traja.

URAN-PAPIRNICA
LJUBLJANA, Mestni trg 11.

Elektrotehnik

prvovrstna moč, ki je vešč pri postrežbi 25 elektromotorjev in premestitvah plošč, vseh montažnih del ter montiranja pri motorju lahko nastopi mesto pri „DIONIČARSKI PIVOVARI“, APATIN. Nastop po možnosti takoj. Neoženjeni imajo prednost.

Trgovska hiša na prodaj!

Dvonadstropna na glavnem trgu v Ljubljani. Dva lokala in stanovanje takoj na razpolago. Cena 2,000.000 Din. Ponudbe pod „Veliki promet“ poštno ležeče, Ljubljana 1.

Gradbeno podjetje ing. Dukić in drug Ljubljana
Bohoričeva ulica 20
se priporoča za vsa v to stroko spadajoča dela.

Stolarskoga poslovodju

za specijalnu proizvodnju prozora i vrata (Bautischlerei) traži tvornica u Zagrebu. Reflektira se samo na prvorazrednu silu. Detaljne pismene ponude na Interreklam, d. d. Zagreb, Ilica 21 pod šifrom ‚Stolar II.-34‘.

Korenje, pesa, čebuljček

in vsa druga semena najceneje in najbolje pri

SEVER

Sever & Komp,
Ljubljana, Wolfova ulica 12.

Odda se takoj
pod jako ugodnimi pogoji
dobro idoča trgovina
z mešanim blagom v mestu. Glavni trg v Sloveniji z veliko okolico. Vprašanja je dosłati pod „št. 103“ na upravo lista.

Poslušajte!

Naznanja se Vam, da kupite **sukno, volno, cefir, platno, hlačevino, modrovino** ter sploh **vso manufakturno robo** in perilo radi velikanskega in direktnega importa najceneje
v veletrgovini
R. Stermecki, Celje.
Ilustrovani cenik zastonj.

Gospodična

z večletno sodnijsko prakso, izurjena strojepiska, zmožna nemščine in slovenščine v besedi in pisavi, za enkrat še v državni službi, želi mesta k odvetniku ali večjemu podjetju v Ljubljani. Ponudbe pod „Spretna“ 804, na upr. l.

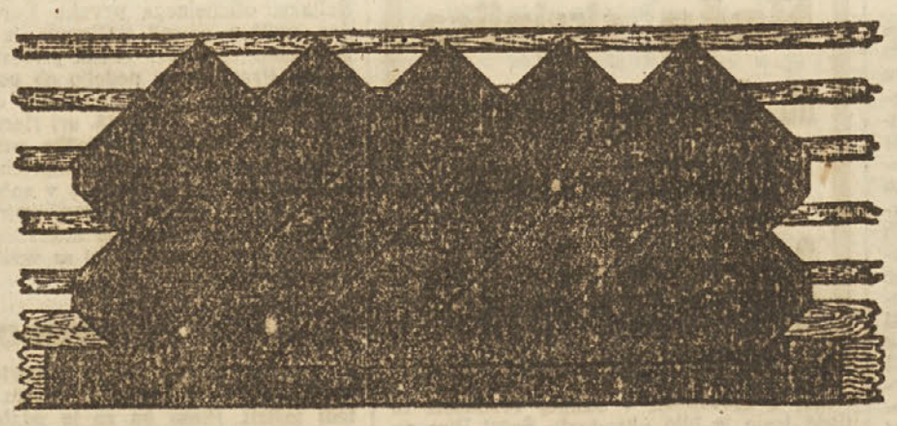

Kamenit škrilj
Najcenejše, najtrpežnejše, najlažje (pril. 12 kg na m², navadna strešna opeka približno 50 kg na m²), najvarnejše proti nevihti in najlepše strehe izvršuje
Kamenit, tovarna umetnega škrilja, d. z o. z., v Laškem
Najstarejša tovarna v Jugoslaviji. — Ustanovljena leta 1910.
Zahtevajte ponudbo! Zahtevajte ponudbo!

pozor! **Naznanilo!** pozor!

TVRDKA
I. PREMELČ
LJUBLJANA, KOLODVORSKA UL. 30
naznanja cenj. odjemalcem, da vsled selitve trgovine razprodaja v času do 1. maja t. l. vsakovrstne voile-delaine, coton-delaine, volnene (cachenez), pol svilene in svilene robce ter šerpe po dnevnih tovarniških cenah brez konkurence.

Inserirajte v „JUTRANJIH NOVOSTIH“!

Jadranska banka-Beograd
Delniška glavnica: Din 60,000.000. Rezerva: Din 30,000.000.
Podružnice:
Bled, Cavtat, Celje, Dubrovnik, Ercegnovi, Jelsa, Jesenice, Korčula, Kotor, Kranj, Ljubljana, Maribor, Metković, Prevalje, Sarajevo, Split, Šibenik, Tržič, Zagreb
AMERIKANSKI ODDELEK.
Naslov za brzojave: JADRANSKA.
Affilirani zavodi:
JADRANSKA BANKA: Trst, Opatija, Wien, Zadar.
FRANK SAKSER STATE BANK, Cortlandt Street 82, New-York City.
BANCO YUGOSLAVO DE CHILE: Valparaiso, Antofogasta, Punta Arenas, Puerto Natales, Porvenir.

ADRIJA
drogerija
fotomanufatura
parfumerija

Barva za pirhe en gros in en detail.
Droge, kemikalije, toaletne in fotografske potrebščine, bolniška oskrbna sredstva. Kemikalije za kmetovalce, za izdelovanje usnja in za druge obrti. Barve za živila.

LJUBLJANA, Selenburgova ulica 5,
nasproti glavne pošte.

Tvrdka
J. Gorec
staroznana trgovina z automobili, motocikli, kolesi in deli
je otvorila
poleg svojih dosedanjih prostorov
nove poslovne prostore
v palači Ljublj. kreditne banke
Dunajska cesta.

Lastnik in tiska »Zvezne tiskarne in knjigovnice« v Ljubljani.

V potem letu svobode.

Precej časa je poteklo od osvobojenja pa do danes. Za tako relativno zelo kratko dobo je bilo preveč političnih krčev, preveč ministrskih kriz, preveč politične razcepljenosti.

Temu se ni treba niti najmanj čuditi. Predvsem nam je samo dosedanja struktura našega parlamenta jasno pokazala, da so politična mišljenja pri nas zelo različna. Do danes ni dal morda noben parlament na svetu toliko mnogoštevilnih skupin, kot zadnji pri nas. Komunisti, socijalisti, republikanci, zemljoradniki, klerikalci, muslimani, samostojna kmetska stranka, demokrati, radikalci! Mnogokrat celo v posameznih strankah nesoglasja in naravno odtod cepanje tudi dotičnih političnih skupin!

Toliko mnogobrojnih strank v naši skupščini, nam jasno dokazuje tudi dosedanjo politično mentaliteto naše države.

Karakteristično je, da je velik del našega ljudstva še do danes ostal popolnoma neopredeljen, nevedoč, kam bi krenil. To je prišlo mogoče od tega, ker spravljajo mnogi državljani splošno gospodarsko situacijo v zvezo z današnjo politiko. Nikdo ne more izpodbiti dejstva, da ne bi vplivala notranja politična situacija na gospodarsko-finančno smer, oziroma na njen razvoj v katerikoli državi. Zmota je vsekakor misliti, da je glavni vzrok današnje gospodarske situacije v naši kraljevini njen današnji politični položaj. Z druge strani se ne more trditi, da ne bi notranja, kakor tudi zunanja politika kake države absolutno nič vplivala na splošno gospodarsko stanje. Vendar je bolj kot jasno, da so vzroki, ki vplivajo na splošno blagostanje vsake države mnogoštevilni. Ekonomijo je treba dovesti v zvezo s politiko, ker ste oni vedno šli skupno — ena poleg druge.

V kateremkoli političnem programu, ni je stranke, posebno ne danes, ki ne bi v svojem programu povdarjala svoje ekonomske metode, seveda kot najboljše metode.

Jasno, da se poedine stranke bistveno odlikujejo z metodami svojega programa. V tem se najbolj odlikujejo poedine parlamentarne stranke. Nazadnje se ni temu čuditi: Od metode onega programa ni odvisno samo to, da li se bo ta ali oni program čimprej uspešno uresničil, ampak je odvisno od tega tudi dejstvo, da li se on vobče uresničiti more.

So v naši državi programi, ki so popolnoma neizvedljivi, ne zato, ker bi se n. pr. ta ali oni program ne mogel udejstovati ,ampak, ker ga obče ni mogoče uporabiti. Naša zemlja je lastnina malih posestnikov in zato je treba imeti programe, ki jemljejo ta moment v obzir in se ga strogo držijo.

Drugi programi težje spremenijo ustavne oblike naše države. Mnogo, to si je treba zapomniti, je na svetu republik, ki so bolj nesrečne kot naša kraljevina. Vprašanje ni, kdo da vlada, ampak kako vlada. Izpodbijati to vprašanje bi značilo izpodbijati vse zasluge dinastije Karadjordjevičev, ki je boreč se rame ob rami s svojim narodom skozi ves 19. vek pa do danes, dokazala z delom, da je vredna svojega poklica in svojega mesta.

Tretji programi bi hoteli ljudstvu dokazati, da so edini, ki se najbolj zanje brigajo in se zanje najbolj borijo. *Ali eno je gotovo, da je Narodna radikalna stranka s svojim dosedanjim delom dokazala, da se je ona najbolj žrtvovala za splošni blagor našega ljudstva.*

Posebno za kmeta, male trgovce in obrtnike je Narodna radikalna stranka od svoje ustanovitve mnogo storila in bo tudi v bodoče na to pazila, kajti če godi dobro našemu kmetu, malemu trgovcu in obrtniku, lahko s ponosom rečemo, da se godi dobro ogromni večini v naši državi, ker je kmet glavno jedro absolutne večine našega naroda.

Odkriti smo in priznamo, da je danes najtežje za državnega uradnika in sedanja vlada se briga za zboljšanje njegovega gmotnega položaja.

Neizpodbitno je, da živimo pod ogromnim pritiskom draginje. Vprašati pa se je treba: ali je kje v Evropi situacija mnogo boljša kot pri nas? Razen Francije ni nikjer boljša. Anglija in Amerika se borita z milijoni svojih nezaposlenih delavcev in uradnikov. Nemčija in Avstrija padati vedno bolj in bolj v bedo. Poljska marka se vztrajno približuje avstrijski kroni, o ruski mizeriji sploh ne govorimo. Češka industrija preživlja sedaj težko krizo, ravno vsled naglega skoka svoje krone. Italijanski narod živi v mnogo manj zadovoljivih razmerah nego naš. Mimogrede omenimo države, ki so ostale za časa vojne nevtralne. Njihova visoka valuta povzročevala je tudi pri njih nezaslišno izvozno krizo.

Kdor govori proti današnji vladi, meneč, da je ona vzrok današnje gospodarske situacije (čeravno je gospodarski položaj naše kraljevine eden izmed najboljših v Evropi. Avstrijci nazivajo našo državo: srečna država ob bregovih Save in Donave), ta ne govori toliko, ker živi v poznanju današnjih razmer v Evropi, ampak raje nezavestno-podpihovan od tega ali onega demagoga. Ako hočemo, da spoznamo pravo resnico, se moramo čuvati pred demagogijo in se ozirati na stvarnost.

Hitro napredovanje Beograda, Zagreba, Ljubljane, kakor tudi mnogih drugih mest, stalno izboljšanje našega prometa, vedno bolj pozitivna tendenca naše trgovske bilance, vztrajno povečanje državnih dohodkov nad izdatki, kakor tudi mnogi drugi pozitivni faktorji, nam jasno govorijo, kam teži naša država.

Ne glejmo na situacijo s črnimi naočniki. Glejmo jo z golim očesom.

Ameriški časniki o Nemčiji.

Muskogee Phoenix:

Nemčija misli, da je zasesti rudnike zločin. Ali je bilo morda manj zločinsko, jih dinamitirati in preplaviti?

Nashville Southern Lunberman:

Nemčija lahko spet postavi na noge svoje finance, če prodaja kot plakate za reklamo en del svojih bankovcev, ki jih tiska.

New York Tribune:

Politika Nemčije se da prav na kratko izraziti: »Demolitions without reparations« (uničevanje brez plačevanja).

Seattle Times:

Nemčija ima spet neprilike s »cunjo papirja« (tako je namreč Viljem imenoval državne pogodbe). Toda topot je to marka.

Norfolk Virginian Pilot:

Če se bo ruhrski rudar moral odločiti, ali naj pogine od gladu ali naj dela, bo vzel svoj kramp in šel v rudokop na delo.

Boj za morske ožine.

Charles Woods piše v »Fr. Presse«: Smer politiki bližnjega vzhoda daje okoliščina, da je balkanski polotok in Anatolija ter k temu spadajoče vodovje, velika in važna pot, ki vodi od zapada k vzhodu in od severa proti jugu. Z utrditvijo Carigrada je bilo njegovemu vladarju mogoče ti dve poti obvladati. Razumljivo je bilo torej stremljenje zapadnih sil, da so skušale zadrževati Rusijo od Carigrada, medtem ko je moskovska politika stremila baš za temi morskimi ožinami.

Vojna in posebno boljševiška revolucija sta sicer dovedli do začasne spremembe ciljev Rusije in zapadne Evrope v vprašanju, ki se tiče teh morskih ožin. Zapadne države nimajo sedaj ničesar proti prehodu ruskih ladij skozi Dardanele, toda sedaj so Rusi tisti, ki hočejo zabraniti prehod tujim vojnim ladjam. Naravno je, da stremijo Anglija, Francija in Italija, predvsem pa prva za tem, da v danem slučaju uveljavijo svoj vpliv v vprašanju morskih ožin in Črnega morja. Gotoo pa je, da sta se Francija in Anglija do svetovne vojne obali močnega ruskega brodovja v srdozemskem morju, čeravno je entente cordiale to bojazen reducirala na minimum.

Sedanja ruska politika zasleduje dva važna cilja. Kakor je izkoristila turški problem, da je povzročala zapadnim velesilam težkoče, ravno tako bo izkoriščala tudi vprašanje morskih ožin v svoje politične namene. Naj sledi sedanjimu ruskemu režimu in boljševiški eri karkoli, eno je gotovo, da bo prešlo precej časa, predno bo mogla Rusija postaviti in vzdrževati brodovje, ki bi igralo izven morskh ožin kako pomembno vlogo. Očividna prednost zanjo je torej zaenkrat, da se na eni strani zavaruje proti pomorskim intervencijam v Črnem morju, na drugi strani pa, da more nadzorovati brodovje Bolgarov, Romunov in Turkov, ki je stacijonirano v tem morju. Razen tega je v njenem interesu, da kontrolira ves donavski promet iz Avstrije, Madžarske in Češkoslovaške.

Kakor je na eni strani svetovna vojna to vprašanje zaokrenila, ravno tako je v marsikaterem pogledu njegovo važnost povečala. Z ustanovitvijo obmejnih držav je bila Rusija odrezana od Vzhodnega morja. Pričakovati je torej, da se bo bolj kot kdaj prej interesirala na bodočnosti Dardanel, ker je njena usoda z njimi v tesni zvezi. Medtem, ko je svoječasno zavzela boljševiška vlada napram aneksijski politiki odklonilno stališče, je danes za Angleže jasno, da bo Rusija v kratkem prisiljena, bodisi, da si zavaruje kontrolo morskih ožin, bodisi, da se vzpostavi tako stanje, kjer bi Rusija imela odločilen vpliv. In to se že pokazuje. Po premirju so zapadne države prezirale vsako avtoriteto, ki ni bila od njih priznana. Toda s tem, da so povabile boljševiške delegate na lausansko konferenco in s tem, da so s Čičerinom diskutirale o morskih ožinah, so priznale ruski interes na tem problemu. Angleži uvidevajo, da dobivajo morske ožine večji pomen tudi z ozirom na povečano važnost Romunije in onih držav, ki so sedaj navezane edinole na Donavo in na Črno morje.

Dardanele, Marmarsko morje in Bospor bi se mogli smatrati kot turško vodovje in Turčija bi jih smela po sedanjem pravu utrditi po svoji volji in kontrolirati vse ladje, ki bi tam plule. Cilj turške politike je tudi faktično šel vedno za tem, da si to kontrolo zasigura. Toda teh morskih ožin ne moremo vsporejati z raznimi prekopi, ki pomenijo samo bližnjico med dvema morjima. One so edini vhod in izhod za mnoge države, ki imajo na njih svoj življenski interes. Treba bo torej ustvariti status, ki bi garantiral svobodo morskih ožin. To bi se dalo doseči samo z internacijonalizacijo ožin kakor tudi določenih pasov obrežnega ozemlja.

Trpljenje primorske raje.

Zopet je padla težka pest nasilnikov prav neusmiljeno na naš primorski narod, kajti proces nesrečnih Marezičanov, ki se je te dni sramotno dovršil pred tržaško poroto, ni zadel samo onih nesrečnežev, ki so v k l e t k i (tudi znak svobodoljubne kulture!) čepeli, ampak vsa naša raja, ki še ni pozabila in zataila svojega človeškega dostojanstva pod krutim laškim režimom, je čutila to kot s v o j proces. Prej ni kazalo govoriti o tej sramotni razpravi, dokler se je še vršila, ker bati se je bilo, da bi vsako resno zavzemanje za te nesrečne obtožence še bolj razjarilo divje njih sodnike in torej onim revežem škodovalo. Tudi smo do zadnjega hipa upali, da končna obsodba ne bo odgovarjala kruti zunanji gonji, ki so jo laški časopisi uprizarjali o žalostnih dogodkih v Marezigah že skoraj dve leti. In končno, četudi vsled žalostnih skušenj ne verujemo in ne zaupamo iskrenosti želje pomirjenja med italijanskim in jugoslovenskim narodom, kakor to vedno zatrjujejo in povdarjajo italijanski državniki, vendar nismo mislili, da bodo italijanske državne oblasti hotele izvajati vse konsekvence in mislili smo celo, da se bodo ravno v tem slučaju — in to ravno v znaku pomirjenja med narodi — hotele kazati velikodušne, s čim se toliko šopirijo. Ampak vsega tega ni bilo! Celo najhujše naše pesimiste je osupnil ta proces, toli po svojem poteku, kolikor po svojem izidu. Ta obravnava, ki je bila od začetka do kraja prava gorostasnost, zasluži, da se ozremo na njo bolj obširno, da ji očrtamo tudi vzroke: ona ostane celemu načemu narodu v neizbrisnem spominu, saj se je z njo osramotil za vedno celi sodnijski in vladni aparat, ki se bi sicer hotel ponašati kot cvet pravičnosti in prosvitljenosti, ki pa v svojem dejanskem početju ne najde vestnika drugje nego v turški zgodovini.

Kdo se ne spominja onega usodepolnega 15. maja 1921? Kdor je takrat bival v teh nesrečnih krajih in morda celo skušal vršiti svoje državljansko pravo izvolitve zastopnika v rimski parlament, ta ne zabi več onega groznega dne in posebno nesrečna naša istrska raja se ga bo spominjala, dokler bo mogla živeti. Sistematsko strahovanje našega naroda, ki se je bilo začelo že par tednov prej z grožnjami, zapori, požigi in dejanskimi napadi, je doseglo onega dne svoj vrhunec. Čete fašistov pod zaščito karabinjerov in vojakov, oborožene s puškami, samokresi in okovanimi palicami ter založene z bombami, so drvele v avtomobilih od volišča do volišča. V neposredni bližini volišč, kjer je bil zbran naš narod, so se razletele bombe in kdor se ni nato koj umaknil, tega so s samokresom in okovano palico koj prepričali, da niso te grožnje prazne. In tako so Italijani tudi dosegli svoj cilj: vsaj polovica naših ljudi ob najboljši volji sploh ni glasovala, a tega in naslednjega dne je zgorelo 25 kmečkih domov v Mačkovljah, Čezarjih, Poljarih, v Črnemkalu ,Šorgih, Škofih in drugod, a na volilnih bojiščih (v pravem pomenu besede) so istega dne, 15. maja 1921, obležali m r t v i slovanski junaki — mučeniki: Andrej Žerjal iz Gabrovice pri Ospu, Ivan Bonin iz Čezarjev in Josip Sabadin iz Marezig. A kdo bi naštel, kaj je bilo naših mož ranjenih, mučenih, zaprtih in sicer oškodovanih na vse mogoče načine, ker so vršili svoje borno volilno pravo, za katero jim je bila »vlada« jamčila na najbolj slovesen način popolno svobodo?! Takrat si je italijanska »bruttura« zgradila po vsej Istri neporušne spomenike, ki jih Slovanstvo ne sme nikdar pozabiti, ker kričijo še strašnejše nego pogorišča naših kulturnih domov v juliju 1920!

V nesrečnih Marezigah so se razvili dogodki tako: Marezičani-volilci, ki so čakali 15. maja 1921 pred voliščem, da oddajo svoje glasove, so bili nakrat obkroženi od nevelike gruče fašistov, ki so dospeli iz Kopra v Marezige in ki so priplazeči se, se razvrstili v krogu v bojno črto in kriti za kamni pomerili svoje puške in samokrese na neoborožene mirne volilce. Takoj nato se je v neposredni bližini volilcev razpočila bomba, ki je imela ustrašiti in razgnati volilce. Tedaj pa je zavrela kri našim ljudem, katerim so neskončna izzivanja in trpljenja zadnjih časov že preveč izkušali potrpežljivost, in naši so zagrabili za kamenje in se vsuli na drzne napadalce. Ti so sicer streljali, kar se je dalo, a potem ko so videli nevarnost, so skušali zbežati na vse strani in se razkropiti. Seveda je tedaj (ko je grozila izzivačem in napadalcem nevarnost) posegla straža vmes, vendar so obležali ubiti 3 fašisti in 3 ranjeni; ostalim se je posrečilo zbežati. Kdor pozna našega nesrečnega istrskega kmeta, ta mu bo očital k večjem preveliko, uprav suženjsko ponižnost in potrpežljivost, in vsak bo vedel, da je trebalo najhujšega izzivanja, da je končno razdražilo do skrajnosti tudi poniženega istrskega trpina, da je vzdignil svojo pest proti drznemu izzivaču.

A isto noč še so fašisti iz Kopra, Milj in Trsta organizirali v maščevanju kazenski pohod in pridrvili na avtomobilih v spremstvu orožnikov proti Marezigam. Naše ljudstvo, v katerem živi po starem sporočilu še spomin na davne turške in benečanske napade, se je pravočasno poskrilo in razbežalo v goščo, kar pa ni obvarovalo sosedov najgroznejših žrtev tega organiziranega fašistovskega pohoda: v bližnjih Čezarjih in Mačkovljah je zgorelo 10 hiš, a s t a v c i Bonin Sabadin in Žerjul so bili mejpotoma kakor psi u s m r č e n i!

Tedaj pa se je začelo zapiranje. Stotine naših ljudi je bilo ujovljenih, uklenjenih in odpeljanih v tržaške ječe. Fašisti, ki so bili na dan volitev, kakor tudi slednji dan napadli in izzivali naše ljudi v Marezigah, so bili sicer vsi (v razlikovanje od drugih sličnih slučajev, ko »oblast ni mogla« ugotoviti napadalcev) ugotovljeni — saj so bili vsi vedno v spremstvu karabinerjev in vojakov — ampak nje so stavili »pod obtožbo« komaj kasneje, ko se je izkazalo, da bi se kot priče preveč obremenile pred javnostjo.

Edenindvajset mesecev, to je od 16. maja do sedaj so ječali oni nesrečni ljudje v tržaških ječah — tako dolgo se je vodila »preiskava« — dokler ni končno 14. februarja tega leta začela pred tržaško »poroto« »razprava«, ki se je končala dne 28. februarja z obsodbo 8 naših ljudi na 8, 5, 4, 3½, 3, 2 leti ter dveh po 8 mesecev ječe. Ostali naši ljudje so bili že pred razpravo izpuščeni na slobodo oz. oproščeni na razpravi, ker se jim ni moglo ni najmanje stvari dokazati.

Cela »razprava« je v vsem odgovarjala grozovitosti in gorostasnosti razmer, ki so sploh dovedla do teh dogodkov v Marezigah — samo ta razlika se je še posebej opazila, da je fašizem, ki je bil prej le država v državi, sedaj popolnoma ovladal in se istovetil z državno oblastjo. Dan na dan smo mogli to videti in opažati — začenši od prvega dne razprave, katerej je sledila z napetostjo tudi neslovenska javnost. — Predsednik in tajnik sodnega dvora sta bila nalašč izbrana in »poklicana« iz Italije, ker se ti seveda bolje razumejo na italijansko »pravo«. Seveda ni razumel nikdo iz sodnega dvora ni besedice slovenski in morali so se posluževati tolmačev, v katero svrho so poklicali s o d n i j s k e g a s l u g o!

Porotniki pa so bili tudi skrbno izbrani, ki so že odlikovali po fašistovski pravičnosti v preišnjih razpravah.

Prvi udarec, ki je bil prizadejan nesrečnim našim obtožencem in ž n i m vsemu našemu narodu, je bil ta, da je »sodni dvor« izjavil, da o p r o š č a na temelju zadnjega amnestijskega odloka soobtožene fašiste (torej o n e, ki so po organiziranem in premišljenem napadu takrat u b i l i naše može: Sabadina, Bonina in Žerjala, nebroj naših ljudi r a n i l i in z a ž g a l i 15 hiš), ker da so storili te svoje čine v narodnem interesu in iz nacijonalnih motivov!! Branitelj naših ljudi je na to zahteval, da naj velja ista pravica in amnestija tudi za nje, ampak državni pravdnik, ki je pokazal, da razume svoje mesto in ki je bil najbrže radi sličnih zaslug in patrijotičnih nastopov med razpravo visoko odlikovan, je odgovoril: »da je namen amnestije očividen in da je so deležni je oni, ki so delovali v nacionalnem interesu, a ne oni, ki so se temu vzvišenemu cilju italijanske manifestacije zoperstavljali!«

Medin Sterad:

Sanjač.

Točno ob določeni uri je prestopil Zdenko Kovač prag vile pod starim stolpom ob jezeru.

Vrata so bila odprta in na stopnicah je gorela sveča.

Vzel je svečnik in šel navzgor.

Potrkal je na prva vrata.

Nič odgovora.

Postavil je svečnik na stojalo za rože in potrkal znova.

Vse tiho.

Odprl je bojazljivo vrata in vprašal v temo:

— Smem naprej?

Nobenega odgovora.

Pretipal se je do drugih vrat...

— Milostljiva!

Iz sosednje sobe se je oglasil zvemeč ženski glas:

— Gospod Kovač?

S preplašenim, skoraj jecljajočim glasom je odgovoril:

— Komaj sem vas našel...

Dama se je približala s smehom:

— Celo strah vas je bilo, kaj ne? Kakšen junak! ste se prestrašili strahov? Bliža se njihova ura... in vas je strah!

— Strahov se ne bojim... le malo neroden sem...

— To vsekakor ni čednost.

— Saj se ne opravičujem, le obtožujem se...

Pred menoj pač ni treba! Kje pa imate svečo? Edina luč v kliki!

— Edina luč?

— Tako sem jezna, ker ni prišel popravit elektrike!... In duri ste zaprli?

— Duri?

— Vendar ne bodo odprte sredi noči!

— Ali naj jih res zaprem?

— Menda... in ne pozabite sveče!

Šel je, počasi in zamišljen, zapri duri in se vrnil s svečo v roki.

— Tako torej! tedaj pa sediva semle!

— Toda...

— Pa ste res nerodni! Saj ste vse pokapali! Poglejte si obleko!

Vzela mu je svečnik in ga postavila na mizo.

Komaj sedaj ji je sramežljivo poljubil roko in rekel:

— Tako pozno, milostljiva?...

Sedla sta na divan.

— Vam je žal?

— Nikakor... Samo...

— Samo bojite se... teme ali časa? Mogoče celo mene?

— Ne vas, ampak za vas!

Nasmejala se je in rekla z užaljenim glasom:

— Mogoče imate prav... Tudi jaz se bojim za vas... Nisem ravnala pravilno.

— Ne, milostljiva! Nisem mislil tako...

— Ali bi ne bilo pravilnejše, celo dostojnejše, da me obiščete ob solnčnem sijaju?

Vstala je in mu podala roko.

Tudi on je vstal

— Sedaj, ko sem že tu? Gotovo ste imeli vzrok...

— Vzrok?...

— In če pride...

— On?

— Bojim se za vas!

— Vedela sem...

— Ne sodite me slabo!

— Saj ne morem, če tudi bi hotela... Torej?

— Bojim se iz ljubezni do vas, ker vas obožujem...

Stopila je vstran in se zasmejala.

— Iz ljubezni?

— Dvomite?

— Iz ljubezni, pravite?... Iz strahu pred njim!

Sedel je na divan.

— Vedel sem, da sem vam tuj in da mislite slabo o meni!

— Vaša krivda, gospod Kovač!

— Če je ljubezen...

— Ne govorite o ljubezni! Ta beseda mi je zoprna.

Skočil je k njej, ji poljubljal roki in šepetal:

— Eleonora! Eleonora!

Objela ga je, pritisnila tesno k sebi in rekla:

— Otrok moj!

— Moje vse! je šepetal, ko ga je vodila na divan, kjer je sedla poleg njega, ki je trepetal in ji gledal v lepe črne oči.

Sredi pogovora ga je vprašala nenadno:

— Zakaj ste vedno žalostni?

— Nisem žalosten... Nerazumljiva tesnoba mi je pri srcu...

— Čudno!

— Vse se mi zdi kakor v sanjah.

Objela ga je z desnico okoli vratu.

— In kadar ste pri meni?

— Tedaj mi je silno težko... Kakor da bi oklepal železen obroč moja prsa, se mi zdi, če pomislim, da sem sedaj tu... pri vas in da je vse le sen neizpolnjenih želja...

— Čudno!

— Prav dobro vem, da je blazno misliti... že sama misel...

— Sedaj ste vendar pri meni!

Položila je svoji nogi na njegove in nadaljevala:

— Preveč sentimentalni ste in to vam škoduje.

— Kaj morem zato, ako mislim in čutim drugače...

— In življenja ne poznate!

— Ako je življenje res le uživanje telesnih dobrin, potem ga ne poznam in nočem poznati.

Saj to je vse, kar imamo!

— Eleonora!

— Čuden človek ste! Ali mislite, da kdo živi tako življenje, kakor ga opisujejo pesniki in drugi sanjači?

Sedla je na rob in pričakovala odgovora.

— Mislim. Sicer pa...

— Neverjetno!

— Tudi vi ste živeli tako! Ali mi niste vedno govorili o nečem višjem, nadtelesnem, ki je več nego vse, kar imenujejo življenje, srečo, ljubezen?... Ali se spominjate tistega večera, ko ste začutili v sebi bolest duše, hrepeneče po pravi, resnični ljubezni, ki je ne more dati uživanje dneva?

— Res, to je bilo takrat... Razočaranje je bilo...

— In sedaj?

— Ne mučite me z vprašanji, ki jih ne razumem!... Nocoj nočem biti žalostna!

— Nočem... nočem... to je lahko reči, toda... to je lahko reči toda...

— Ne mučite me, prosim!... Bodiva vesela!

Prinesla je steklenico grijota, natočila čašici in zapela arijo iz Hoffmannovih pripovedk.

— In vi se spominjate tistega večera, ko ste tako svečano govorili o lepoti in o resničnosti življenja? Se spominjate, ko sem zavračala vaše trditve? In vi ste rekli: z vami, ki niste, kakor so druge, bi živel vso večnost na zemlji! In veste, kaj ste še rekli?

— Eleonora!

— Da Eleonora, ste rekli, eno uro z vami v resnični ljubezni in vedel bi, kaj je življenje!

— To je bilo spomladi!

— Da spomladi... In sedaj je jesen! Sedaj mislite drugače!

— Eleonora!

— In sedaj govorite, da nočete poznati uživanja resnične ljubezni!

— Eleonora.

— Takšni ste vsi! V prvih trenutkih pripravljeni, da ujamete strelo iz neba, ko pa pride čas, da bi pokazali

In v tem čisto fašistovskem smislu se je vodila cela »razprava«, katero je končno isti državni pravdnik reasumiral z zahtevo na porotnike, da morajo spoznati krivim premišljenega prostega zločina vse one obtožence, katere jim je naznačil, sicer da bi oskrunili spomin ubitih fašistov in našo »Italijo«! Kar se tiče amnestiranja soobtoženih fašistov, to se nimajo ozirati na to, ker vsa ljudska sodišča v Italiji da so vedno oproščala obtožene fašiste, kajti: Namen posvečuje sredstva!!

In tržaški »porotniki« so dokazali, da vedo, kakšen veter veje sedaj in kako se treba obračati po njem in z 9 proti enemu glasu so ugodili — zahtevi državnega pravdnika, nakar je »sodni dvor« odmerili kazni po pravici. Čina, katerega so bili obtoženi naši ljudje, nočemo odobravati, ampak komur ni še zginil vsak smisel za pravico, ta bo razumel te ljudi, ki dan za dnevom izvani na najbolj krut način, končno zgubé svojo angeljsko potrpežljivost, tem bolj, ko se tukaj gre za direkten silobran v obrambi svojega dan in noč ogroženega življenja in imetka. In da so portniki zanikali krivdo vseh obtoženih naših ljudi, tedaj bi se bilo lahko reklo, da so hoteli popraviti pravični in pristranski nastop »sodnega dvora«, ki je delil po narodnosti pravico in amnestijo. A še drugi razlog in — dolžnost bi bili imeli porotniki za oprostitev! Gotovo je čez meje naše Julijske Benečije segel svoječasno glas najprej o divjaško-okrutnem organiziranem in premišljenem umoru ubogega, popolnoma nedolžnega tipografa Müllerja in o poskušanem umoru njegovega druga Giraldija — in kasneje je gotovo slično segel čez meje glas o razpravi, ki se je vodila proti edinemu dognanemu krivcu (drugih se »ni moglo« dognati!). V zasmeh vsakemu najbolj primitivnemu čutu pravice je tedaj izšel — kljub najbolj očitim dokazom — vsled pravoreka »porotnikov« dotični glavni krivec popolnoma svoboden — a naši Marezičani, ki so napadeni s puškami in bombami segli v silobranu po kamne, so bili obsojeni vsega skupaj na 30 let! In to se je vse zgodilo na zahtevo državnega pravdnika — najbrž v znak pomirjenja narodov ter prijateljskih odnošajev med italijanskim ter jugoslovanskim narodom in končno v očitem znaku pravičnosti in velikodušnosti ter visoke italijanske »kulture«.

Oficijelni zastopniki vlad ne smejo v smislu medsebojnih »prijateljskih« odnošajev in v očigled današnjega položaja pokazati svojega mišljenja — ali narod jugoslovenski naj sliši, kako se postopa z njegovim nesrečnim odlomkom, ki je moral plačati ujedinjenje srečnejših svojih bratov z neusmiljenim suženjstvom, kakor ga je le svoječasno trpela nesrečna bratska raja srbska pod turškim jarmom. In narod jugoslovenski naj izvaja posledice! Trgovcu, podjetniku in delavcu italijanskemu naj pové o procesu proti Marezičanom in naj temu primerno odgovori tujcu, ki išče pri njem dobička in zaslužka. Porotniki, ki so z eno edino častno izjemo se vdali proti svoji vesti fašistovskemu poveljju, niso vredni, da jih imenoma navedemo. Omeniti hočemo samo to, da so to uradniki Lloyda, Banca Commerciale, Banca Popolare in Riunione Adriatica di Sicurta ter ostalo trgovci tržaški!

Da dovršimo to žalostno poglavje, moramo še navesti, da enega glavnih »krivcev« dogodkov v Marezigah ni bilo na zatožni klopi: to je Ivana Babiča — Amerikanca. Ta se je orožnikom vedno skril in zbežal, dokler ga niso kratkomalo ustrelili na polju.

Tako je o onih žalostnih dogodkih, usodepolnega 15. maja 1921, ko je naša nesrečna istrska raja vstopila aktivno med slobodne italijanske državljane, pustilo življenje 4 naših ljudi; ali radi tega kakor tudi radi požigov bornih domov se ni skrivil las niti eni osebi — to pač vse v dosego vzvišenega cilja italijanske (da pristno italijanske!!) manifestacije, kakor se je izrazil patriotiški državni pravdnik. **A. Ž.**

SPOMENIK KRALJU PETRU.

V Dubnici, med Bosno in Krajino, kjer se je l. 1875. pričela vstaja, se je osnoval odbor, da dvigne spomenik vodji vstanka, Petru Mrkonjiću, poznejšemu kralju Osloboditelju. Odbor se obrača na vse rodoljube, da v tem poslu pomorejo ,ker so razpoložljiva sredstva nezadostna za količkaj ugleden spomenik. Prispevki se pošiljajo na naslov: Moja Hrvatanin (Dubica, Hrvatska).

•

Često se zla sreča obrne na našo korist, in velike nesreče delajo pot veliki sreči. *Seneka.*

Zaščita grafične industrije v Sloveniji

(K vprašanju trgovinske pogodbe z Avstrijo.)

(Piše dr. I. Arnejc, vodja kr. zaloge šolskih knjig in učil v Ljubljani.)

V Sloveniji trpe papirne tovarne na tem, da se je les jako podražil, da rastejo dan na dan mezde delavcev in da se mora uvažati celuloza iz tujih krajev, večinoma iz inozemstva. V še hujšo krizo je prišla to zimo, kakor v Jugoslaviji sploh, tako posebno v Sloveniji špecijelno, grafična industrija, posebno od 1. februarja sem, od kar so se zvišale tiskarske tarife. Dela je primanjkovalo že od lanske jeseni sem, ker državni zavodi ne dajejo naročil, ker ni kritja v kreditu in iz istega vzroka zavlačujejo plačevanje že izvršenih del. K temu pride še, da so založniki pri nas večinoma tudi sortimentarji, ki so lansko jesen pri nizkem kurzu marke izkoristili priliko in za zadnji novčič, ki so ga spravili vkup, nakupli kolikor mogoče nemške valute ozir. knjig iz Nemčije, tako da ne more biti za dobro leto časa o tem govora, da bi založili kako novo slovensko knjigo.

Edino ena ali dve tiskarni sta imeli srečo, da so jima volitve z novimi časniki prinesle trenotno precej dela, kako dolgo bo to trajalo, je pa seveda odvisno od izida volitev.

Na veliko škodo je naši grafični industriji tudi to, da nekatere založniške firme še konsekventno puste tudi slovenske knjige navzlic uvozni carini tiskati v inozemstvu, predvsem v Avstriji.

V prvi vrsti je imenovati ena največjih naših založniških firm, namreč Kleinmayr & Bamberg v Ljubljani, katere glavni udeleženec je od lanskega leta sem kartografični zavod Ed. Hölzel na Dunaju, ki poseduje samo na Dunaju 11 v tiskarniško in založniško stroko spadajočih podjetij, razven tega zvezo z veliko papirno tovarno Eichmann v Arnauvi na Nemškem - Češkem in je poleg tega še udeležen pri različnih v to stroko spadajočih podjetij v Nemčiji in menda tudi pri nekem nemškem tiskarskem trustu.

Pred božičem je vzela ta tvrdka v založbo, kakor vemo za gotovo, 25 slovenskih knjig, deloma beletrističnega, deloma tudi znanstvenega značaja. Od teh jih je cele 4 ponudila tukajšnjim tiskarnam v tisk, dala jih pa ni. O ostalih 21 je že popred izrekel šef firme, da jih bo dal tiskati na Dunaju. Petina teh knjig je res že natisnjena na Dunaju in je res že izšla, ostale bodo pa v kratkem prišle z Dunaja sem v prodajo. Mimogrede omenjeno, so pri tem trpele ne samo naše tiskarne, ampak tudi založništva, ker je omenjeni previdni založnik izbral iz naše beletristike samo ponatise, ki so naravno manj riskantni nego nova dela.

Tu bi morala poseči v zaščito naših papirnic in naše grafične industrije vmes naša vlada pri pogajanjih z avstrijsko vlado s čim najvišjo uvozno carino na vse papirne fabrikate in na vse proizvode grafične industrije, bodisi v katerem koli jeziku, ne samo v jugoslovanskem domačem jeziku, kakor je bilo do sedaj.

Opozarjamo na to, da zahteva avstrijska vlada energično carine prost uvoz vseh proizvodov grafične industrije v kraljev. SHS, ona Astrija, ki ve svojo grafično industrijo ščititi s 100% na uvozno carino na tiskovne proizvode uvažane iz Nemčije — id est — s popolno prepovedjo uvoza knjig iz Nemčije in s tem, da predpisuje papirju, ki se izvaža v našo kraljevino, 25% povišek cene nasproti domačim avstrijskim cenam.

Če se hoče opomoči naši papirni industriji, ki drugače ne more konkurirati z inozemstvom, in naši grafični industriji se mora čim največ otežiti uvoz papirnatih izdelkov iz inozemstva in po možnosti popolnoma prestriči uvoz ne samo domače jezičnih, ampak tudi tujejezičnih tiskovinskih proizvodov s čim najvišjo uvozno carino.

Izgovor, da potrebujemo iz inozemstva znanstvene literature ne velja, ker na ta način sploh nikoli ne pridemo do lastne znanstvene književnosti in ker se je te vrste knjig, kakor smo že zgoraj omenili, lansko jesen nakupila taka množina iz Nemčije, da bo zadostovala za par let. Sicer pa naša država v tem oziru lahko sama kot taka stori nekaj, kakor je storila Italija, ki je za svoje javne knjižnice pred kratkim nakupila v Nemčiji za mnogo milijonov zlatih mark znanstvenih knjig.

Na ta način bi bila ta stran vprašanja naenkrat rešena potom reparacije.

Kar se tiče tiska tujejezičnih, to bi bilo nemških, eventuelno tudi italijanskih, francoskih in angleških (tu mislim predvsem na potrebne šolske klasike) na domačih tleh ni nobenih zaprek ker je naše grafično delavstvo dosti jezikovno izobraženo; kar se pa tiče gotice, ki je bila početkom vojne večinoma od doma, se če treba črkovni materijal lahko v kratkem dobi, zlasti matrice za linotype od Meiyenthaerja v Berlinu tekom 14 dni.

Kar se pa tiče tiska domačejezičnih knjig v inozemstvu, so danes tudi vsi izgovori jalovi.

Leta 1919 in 1920 so bile tiskarne v Jugoslaviji deloma še nekoliko nedostatne, zlasti glede polnovrednosti osobja, deloma pa z delom tako preobložene, da je moral celo naš državni zavod istotako kakor zemaljska vlada zagrebška dati dosti šolskih knjig v Avstriji tiskati.

Zanimivo pa je, da danes tiskajo ravno tisti založniki v Avstriji, ki so tedaj največ polemizirali tozadevno po čomikih proti nam. Saj so danes tarife v Avstriji više nego pri nas, zlasti za nas kot inozemce. Ampak dotičniki si vedo pomagati, oni so udeleženci avstrijskh firm in imajo s tem tam svoje zavode zaposlene in pri tem domače avstrijske cene. Ker profitirajo tudi pri papirju, jih neznatna uvozna carina in transport ne splašita.

Če se res izdatna uvozna carina naloži tudi vsem drugim papirnim izdelkom, bo pa pomagano tudi našim knjigoveznicam in kartonažnim tovarnam.

Največ bo pa s čim največjo uvozno carino pomagano naši državi sami in naši valuti, ker se bo znatno manj denarja iztekalo v inozemstvo, če proizvajamo vse doma in ščitimo svojo grafično industrijo.

Stvar naših industrijalcev je, da se hitro zedinijo in sestanejo, da s krepkimi rezolucijami podprejo našo vlado in ji ojačijo hrbtišče pri sklepanju trgovskih pogodb z inozemstvom.

* Priobčujemo ta članek, dasiravno se ne strinjamo z njim v celoti. (Op. ured.)

Inozemska spekulacija.

Naša država ima pač trnjevo in težavno delo z izboljševanjem dinarja. Premagovati je treba vse mogoče zapreke, in še niso odstranjene prve, že se pojavljajo druge. Solidna in previdna politika, kakršno si je izbral današnji finančni minister, sicer zagotavlja trajen in zadovoljiv uspeh; treba pa je neizmerno veliko napora, da se izognemo vsem težkočam in nevarnostim, ki pretijo uničiti že dovršeno delo.

O raznih zaprekah v notranjosti naše države je naš list že dovolj razmotrival. Sedanje delovanje naše vlade jasno kaže, da smo na najboljšem potu, da te zapreke odstranimo. Strogo izvajanje deflacijske politike je poostrilo pri nas že obstoječe pomanjkanje gotovine. Ker kreditno gospodarstvo pri nas še ni razvito v zadostni meri, so se takoj poznale posledice odtegnitve, oziroma zmanjšanja kreditov od strani Narodne banke. Mnoga industrijska podjetja, ki so v nadi nadaljevanja inflacije vtaknila preveč svoje gotovine v investicije, so bila prisiljena, da prično prodajati svoje zaloge tujih deviz in da pridejo na ta način do denarja. Ravno tako tudi trgovci. Ti so prisiljeni vsled pomanjkanja denarja razprodati — vsaj deloma — svoje zaloge. Živahna ponudba na trgu pa mora pritisniti cene navzdol in tu bodo imeli korist stotisoči konzumentov, ki jih sedaj tlači draginja. Tedaj šele bodo mnogi v stanu spoznati vso dalekosežnost politike našega finančnega ministra, v katero se sedaj tako demagoško zaletavajo razne stranke, dasiravno one ravno tako dobro vedo, kakor vsi drugi, da je edino ta politika — politika ozdravljenja in bodočnosti.

Vse te notranje odredbe pa niso ostale brez vpliva tudi na zunaj. Znano je, in to so priznali in potrdili že največji inozemski finančniki, da je notranja vrednost dinarja mnogo večja, kakor pa jo cenijo inozemci. Dinar ima celo boljše predpogoje stabilizacije in večjo upravičenost do visoke mednarodne vrednosti, kakor pa močna češka krona. Kajti češko krono drži na njeni višini v prvi vrsti češka industrija, to je izvoz. Ravnotako mora tudi naš izvoz dvigniti dinar na višino, ki bo odgovarjala njegovi notranji vrednosti. Zato je treba izvoz pospeševati. Ako pa primerjamo, kaj izvaža naša država in kaj Češkoslovaška, vidimo, da izvaža Češkoslovaška v pretežni večini le predelano blago, za katerega mora naročati surovine iz inozemstva in jih tudi z inozemskimi valutami plačevati. Ker pa se vrši vsa produkcija pretežno s pomočjo kredita, zato je tudi čehoslov. industrija v veliki meri odvisna od sprememb na inozemskih valutnih tržiščih. Naša država pa je v tem oziru popolnoma neodvisna. Vse surovine za našo industrijsko produkcijo imamo doma in kar izvažamo, je čist plus v naši trgovski bilanci. In ta samostojnost je podlaga in temelj dinarjeve vrednosti. Da pa ne stoji dinar v inozemstvu na oni točki, na kateri bi moral, smo mnogo tudi sami krivi. Vse nepravilnosti, ki povzročajo to disharmonijo med notranjo in faktično vrednostjo dinarja, je treba čim prej odpraviti.

Kakor omenjeno, je začel dinar v inozemstvu takoj rasti, čim se je opazilo spretno in pravilno politiko finančnega ministra. In res je dinar dosegel že 6 centimov. Nenadoma pa je zopet nekoliko padel.

To padanje je v državi naravno povzročilo precejšnje razočaranje. Težko je bilo misliti, kaj je povzročilo ta nenavaden preokret. Brez dvoma je bilo, da naša država tega ni zakrivila.

Pozornost so vzbudile velike dinarske kupčije v Trstu, kjer je bilo prodanih na termin skoro sto milijonov dinarjev. Inozemska špekulacija, ki je računala, da bodo nastale pred volitvami v naši državi zmedene in zapletene razmere, se je zopet polastila dinarja, da ga vrže navzdol in da pri tem zasluži v našo škodo ogromne vsote. Tudi New York ima precej dolgov v dinarjih, to so pošiljke izseljencev v staro domovino. Vendar se je to pot inozemska špekulacija precej urezala. Prvič naše notranje politične razmere kljub volilni borbi niso niti senca onega, s čimer je računala inozemska špekulacija. Razmere so popolnoma normalne. Špekulaciji je že pohajala sapa — kar na enkrat pa je vrgel praški bančni urad na trg velike količine dinarjev in s tem si je špekulacija zopet nekoliko opomogla. Ne vemo, kaj bo k temu uradno izjavila češkoslovaška vlada, gotovo pa je, da ta »intervencija« ni bila v našo korist.

Naj bo že kakor hoče — o stvari bomo še spregovorili. Naša država je dokazala, da stoji že na tako trdnih nogah, da jo inozemstvo ne more prisiliti k prodaji dinarja za vsako ceno, tem manj, ker je vsled pomanjkanja denarja izvoz nazadoval. Tudi sedanji uspeh špekulacije je bil le delen in prepričani smo, da ne bo težko, vreči sedaj to špekulacijo popolnoma na tla, da nam ne bo mogla potem niti toliko škodovati. **m.**

PRAV PO AMERIKANSKO!.. PRED SODNIKOM.

— Obtoženec, dolže vas, da ste ukradli prešiča.

— Da, Vaše Preblagorodje.

— Ali ste vzeli tega prešiča?

— Da, Vaše Preblagorodje.

— Priznate torej, da ste krivi.

— Ne, Vaše Preblagorodje. Vzel sem ga bil le za zabavo.

Sodnik premišljuje trenutek, nato:

— Kako daleč ste nesli tega prešiča?

— Do svoje hiše. Kake tri kilometre približno.

— Oho, obtoženec, za zabavo ste ga nesli malo predaleč.

KRATEK POGOVOR.

V Ameriki so alkoholne pijače strogo prepovedane. Časopis Princeton Tiger priobčuje sledeči zanimivi, a kratki pogovor, ki nam kaže mišljenje večine amerikanskih policistov:

Državljan: »Torej niste hoteli vzeti 3000 dolarjev v bankovcih, ki so vam jih ponudili, da izpustite avto, natovorjen s whiskyjem?«

Policist: »Ne, gospod!«

Državljan: »Ali so vas nagradili za to poštenost?«

Policist: »Gotovo. Voznik mi je dal zaboj onega whiskyja.«

PRVI TAKSI.

Neka gospa, ki je bivala na deželi, je prišla prvič v New York in najela prvič v svojem življenju avto-taksi. — Najprej se je čudila, slednjič pa je postala nemirna, ko je videla, da staga šofer večkrat svojo roko ven iz voza.

»Čujte, dragi moj, brigajte se za vozi in pazite dobro, kam ga vodite,« mu je dejala. Če bo začelo deževati, vam bom že povedala!« —B.

Zahtevajte v vseh javnih lokalih
JUTRANJE NOVOSTI

svojo umetnost, zatajite svoj pogum, ki ga sploh imeli niste!

— Ne poznate me, Eleonora!

— Spomladi pa ste rekli, da vas poznam edina le jaz!

— Nisem mislil tako...

— Seveda!...

— Ne razumete me!

— Jaz bi naj bila vaš model, plodna njiva za vaše domišlije?.. Ali res nimate srca?... Mislite, da vas ne razumem?

— Če mislite tako, me gotovo ne razumete!

— Kako naj mislim, ako vidim in čutim, da sem prevarana v onem višjem, nadtelesnem, kakor pravite vi?

— Ne razumem vas, Eleonora.

— Ni treba razumeti! Videti in čutiti je treba!

— Vidim in čutim...

— Zakaj se potem pretvarjate in se kažete drugačnega?

— Vznemirjeni sta, toda moja vest...

— Vest?... Kje je bila vaša vest takrat, ko ste govorili tako, kot govorim nocoj jaz?

Na svečniku je plapolal zadnji ostanek sveče.

— Tudi vi ste govorili...

— Torej priznavate?

— Nisem vas varal, Eleonora! Govoril sem iz srca...

— Čudno srce!

— Nisem mislil, da vas bo moja prisotnost vznemirila... Oprostite, ne [illegible] ... Ir sveča je ugašal

— Vas je strah? In sram vas je!... Ne zadržujem vas!

Izpila je čašico in odhitela v spalnico.

Kovač je gledal osupnjen nanjo ter si ni znal razložiti dogodka, kajti bil je prepričan, da se je moralo neposredno pred njegovim prihodom pripetiti nekaj, kar jo je razburilo... Čutil je, da je vsega konec in silna žalost ga je spremljala, ko je stopal potrt in ponižan po temnih stopnicah... Ostavil je duri odprte in šel naravnost na pot ob jezeru.

Ko se je ozri na vilo, se mu je zdelo, kakor da bi slišal za seboj zaničljiv smeh ženske, ki ga je povabila k sebi zato, da osmeši njegovo ljubezen, ki jo je gojila za tolažbo v razočaranju na svojo zakonsko srečo...

KRALJEVSKE ZABAVE.

Španija je nedavno prosila Vatikan, naj ji posodi ob proslavi 300-letnice sv. Frančiška Ksaverija ki je bil misijonar v Indiji, roko tega svetnika. Ta svetinja, dobro ohranjena, je last Jezusove cerkve v Rimu. Papež je ugodil. V zahvalo je dal Alfonz XIII. ob vrnitvi okrasiti mrtvo roko z dragocenimi prstani in dragulji.

V DEŽELI PREPOVEDI.

V Ameriki začenjajo preganjati tudi kadilce. Doslej velja tak zakon stoprav v državi Utah, toda Mormonci niso še vsi Amerikanci. Vendar pomislimo, kako se v tej deželi svobode lahko razširi slična nasilna probuda. Pravkar se je nova omejitev uzakonila v Salt-Lake-City. Zaprli so že tri ugledne veljake, med njimi uredника tamošnjega dnevnika.

Zorana:

Zapiski strica Doreta.

Stric Dore, ugledni mestni trgovec, nekdaj po stanu priprost pomorščak, poseduje veliko rdečo knjigo. Veliko pravim, — kajti debelejša je kot vezano sv. pismo stare in nove zaveze. Nenavadno množino popisanih listov zapirajo dve krvavordeči platnici. Zakaj si je stric izbral to barvo, ne vem. Sodila sem pa vedno, da so tu opisani vsi mladostni in poznejši grehi robatega bradača; kajti stric Dore je sedeminštirideset let točno vsak dan zabeleževal življenske dogodke v svojo rdečo knjigo.

Za shrambo te njegove svetosti mu je služila nalašč zato prostorno izdelana omara z železnimi vrati in dvojnim ključem. Vendar mu obramba ni bila dovolj močna, ker vseleej, predno je odhajal od doma, se je štiri- do petkrat prepričal, če je kapelica njegove svetinje dobro zatvorjena. Ko je bil docela gotov, da je vse v redu, je vtaknil ključ v žep, ter brezskrbno odšel.

Meni je bilo torej popolnoma nemogoče dobiti v roke »slavni dnevnik«, za katerega vsebino sem bila silno radovedna. Le skrivaj sem lahko včasi opazovala strica bradača, kako je hlastno prebiral svoje zapiske ter pri tem včasih nevoljno in jezno grbančil čelo, dočim se je drugič bahato smejal, kakor raztrgan cigan pri polni skledi.

Parkrat me je zasačil ni [illegible] nju, pa me je vselej z domačo prislovico »ženska radovednost« in z drugimi sličnimi pridevki prav ostro oštel.

A s tem me ni odvrnil od moje navade. Opazovala sem ga večkrat potem, in ko je nekega dne nad vsebino neznanega mi zapisnika zopet grbančil čelo ter nadvse čuden način pačil obraz, sem se smejala glasno.

Kakor bi ga bila pičila osa, se je dvignil iz udobnega sedeža, me premeril od vrha do nog ter pričel z nečloveškim glasom kričati nad menoj. A jaz ga nisem poslušala, ker sem spoznala, da je najbolje če se umaknem.

Odslej nisem ga več nadlegovala. Tudi na dnevnik sem skušala pozabiti, tolažeč se, da je radovednost grda lastnost, ki ne pristoja olikanim ljudem.

Zgodilo se je nepričakovano.

Lepega dne se je stric bradač, — ne vem iz kakšnega vzroka — v nepopisni naglici odpravljal od doma. Muditi se mu je moralo zelo, ker je bil docela zmeden — in v tej zmedenosti prvič v življenju pozabil ključ kapelice na pisalni mizi.

Jedva sem se prepričala, da je zaprl za seboj duri, že sem privlekla sveto pismo iz omare.

Na beli etiketi je stalo zgoraj v drobnih črkah tiskano stričevo ime, spodaj pa v večjih: »Dnevnik pomorščaka«. — Urno sem odprla in listala strani. Ne čudite se, če vam povem, da je bilo teh strani 2749 in nisem vedela, kje pričeti. Brskala sem v ospredju, potem v ozadju ter našla navsod mnogo zanimivosti. Zdajci mi je pogled obstal na rdečih s svinčnikom narisanih zvezdicah, ki so veljale menda kot posebne zaznambe. To je dokaz, da so stricu Doretu ti zapiski vzbujali prijetne spomine.

Naj vam jih nekaj priobčimi

•

Aleksandrija v Egiptu, 7. jun. 1890. Nedeljskega popoldne sem se odpravljal z družbo pomorščakov na izprehod proti reki Nil. Ker smo bili večinoma vsi ljubitelji športa, smo sklenili, da napravimo daljšo ježo na oslih. — Kakor je namreč pri nas navada, da se naši jezdeci kratkočasijo z iskrimi konjiči, tako je pri Arabcih običaj, da se zabavajo z jahanjem na oslih, takozvanih burikih. — Naročili smo si torej vsak svojega burika ter se domenili, da bočemo tekmovati med seboj. Jaz, ki sem zahteval zase vsepovsod prednost, nisem hotel zaostati. Pognal sem svojega burika par korakov naprej ter ukazal v ozadju ostalim tovarišem, naj me prehitijo, ako morejo. Sicer pa — sem zavpil, dobim jaz prvenstvo.

Hotel sem pognati burika v tek. A če sem še tako silil, žival je ostajala trmasta. Ves moj trud je bil neuspešen. Poleg živali stopajoči njegov gospodar Arabec, se je zadovoljno režal nad mojim početjem. Poklical sem ga k sebi, mu potisnil nekaj piastrov v pest ter oprezno pomežiknil, naj mi pomaga. Arabec je izpregovoril v svojem jeziku neko besedo ter dal posebno znamenje, [illegible]

Iz kulturnega sveta.

LJUBLJANSKA DRAMA.

Shakespeare: Othello. Režiser O. Šest. Nadaljne predstave tega mogočnega in izmed dramatskih ustvaritev angleškega velikana zlasti na nemških odrih najbolj priljubljenega dela, so prinesle viden napredek: umirjenje. Mesto prvotne vehemence — predvsem v kreaciji Othella samega — je prišel v predstave izmerjen tok in skladnejša vigranost. Prevod v prekrasnem jeziku odseva ves šekspirjev duh, ki nam je v Župančičevi besedi vse bližji kot dozdaj: pretopi se v naše čustvovanje in mišljenje. In moč tega duha ni izražena samo v raznoličnosti orisanih motivov, prepričevalni resničnosti dejanja in v misli, da je usoda le plod človeškega značaja, individualnosti. Vseobče človeško stališče, na katerem slone tudi temelji moderne drame, je tista nepremagljiva sila, ki brani in hrani dela Šekspirja pred navalom časa in okusa in tem delom utiska pečat nesmrtnosti.

Anglija je sočasno s Španijo doživela največji vzgon dramske umetnosti: Lope de Vega in Calderon de la Barca sta postala središče drame iberskega polotoka, ki po svojem neizčrpnem bogastvu pomeni čudovit in nepričakovan višek, prav tako, kot ta višek istočasno predstavlja v Angliji Shakespeare. Ta velika doba zaklepa v sebi komaj eno stoletje (1590—1690), kajti katoliška reakcija — predvsem pa puritanstvo — pomeni zastoj in padanje. A od one dobe, ko je Shakespeare ustvarjal svoje tragedije in komedije pa do zadnjih časov, so ostala njegova dela kot velika, brezdanja razodetja človeških src, borb in mišljenja.

Prav iz teh razlogov je smatrati uprizoritev »Othella« na našem odru kot izredno lep, a smel kulturni dogodek. Iz neznatne novele Giraldija Cinthija iz zbirke Hecatounniti, je zgradil dramski genij ogromno zgodbo človeške strasti in blodnje. —

Othello je lahkoveren, zločestnim vplivom lahko dostopen otrok narave, vnanje orjak in neustrašen borec, v notranjosti zmeden in brez opore, ko mu razreže dušo fino brušen nož duševno močnejšega, a moralno propalega tipa-intriganta — Jaga. »Ta človek je odličen poštenjak, in z dubom skušenim pozna vse bistvo človeških del...« pravi Othello o Jagu in mu do zadnjih trenotkov ne kaže sovraštva: preveč je razgrizel dvom njegovo dušo, zastrupil njegovo moč. Iz ponosnega zmagovalca — klaverno grobljo. Konflikt dveh ras. Zamorčeva črna barva obraza je tragičen memento. Seveda igrajo slučaji, katere v vseh svojih dramah Shakespeare večkrat, a mnogokrat s precejšnjo neverjetnostjo uporablja, veliko vlogo. To je bil tedaj okus časa in zato je umljivo, da za našo dobo upliva ta drama po svoji preprosti tehniki in dolgotrajnosti v mnogih ozirih mučno.

Prve prizore III. in V. dejanja so skrajšali: za razvoj nadaljnega dejanja ne baš v hasek in razumevanje.

Glavno zanimanje je bil g. Levar—Othello. Iz opere v dramo. Zato sem poslušal, kdaj zapoje. Dragocen organ. Napolni zadnji kotiček avditorija. Klasična poza, silna vnanja igralska moč. Ekonomije v izrazu manj, v afektih viharen, v stopnjevanju mnogokrat ekstremen, glasovno tedaj manj naraven. Toda to je — Othello. Ko g. Levarja zapusti občutek, da ni pod odrom orkestra in se uneso prve neenakosti z ostalim ensemblom — potem bo govoriti o veliki pridobitvi. Uprav v klasičnih vlogah, (kar pri mnogih ostalih, v »Othellu« nastopajočih ne bi mogel povsem trditi) bo naši g. Levar vedno svoj umetniški izraz: njegova stasita postava, velika oderska rutina in mogočen organ govoré zanj. Močnejši je bil s svojim mirnim dostojanstvom v I. in II. dejanju, prav veličastno pa je završi svoj konec:

»Počasi! Prej še eno, dve besedi.
Državi sem opravil nekaj služb,
in ona zanje vé; nič več o tem...«

Tedaj se je izmiril po hudih viških srednjih dveh dejanj — in kljub težki mori teh dejanj, je izzvenel ta konec harmonično, blažilno. Žal le, da so bili prehodi preostri. Tedaj, ko pride blagodejen in pričakovan dež, ne sme biti duša preutrujena. A eno ostane: g. Levar je s polno samozavestjo in z imponujočim pogumom preskočil ograde in njegov Othello je bil živ, kipeč izraz temperamentnega, mislečega igralca.

Jago—Rogoz. Vajeni smo ceniti Rogoza zlasti v psiholoških tipih moderne drame, zato je težje misliti si ga kot klasičnega, velikega intriganta, obvladujočega vso situacijo drame, v kateri manj odločuje drobno dleto finih oblik kot težko kladivo močnega izraza. V operi »Othello«, (Verdi, Rossini) uporabljajo gledališča svoje najjačje pevce. Je to vloga nadvse hvaležna za mogočen teatralski učinek.

Jago na našem odru iz teh splošnih vidikov ni dosezal tega učinka, zato pa je zanimal s hladnokrvnim cinizmom svoje vloge, ki pomenja zgoščeno zlo, kos pekla v prsih vserazkrajajočega demonskega zločinca. Nežen glas kneza Myškina, karakterni lopov Pičur ali psihopatski Vojček seveda ne more biti to, kar je Jago: orjaški, vseobči tip. O Rogoz pa je s finejšim reziom oblikoval svojo podobo. Zlobni krohot zločestnega intriganta se je izpremenil v zavidljiv posmešek človeka, poznavajočega slabe strani svojega bližnjega. Jago kaže vso premoč, a tudi vso izprijenost bele rase in je živ kontrast naivni sili zamorčevi. Kot kontrast je zlasti v mučnih scenah besnečega Mavra (III. in IV. dejanje) prav blagodejno izmirit dogajanje na odru.

Desdemona ge. Šarićeve je nežna, prikupna. Glas, kretnje, vedenje, vse to kaže dobro vzgojeno beneško senatorjevo hčer. Ona ne pozna močnega vzburjenja. Tedaj, ko okoli nje najsilneje bruha razbolena strast zamorca, ji komaj za spoznanje podrhti v grlu. To ni deklica, ki bi jo tajni instinkti skrite slé dovedli v roke Othella. Mirno, udano čaka svoje usode. Opravičuje vse z naravno nepokvarjenostjo svoje tihe duše. Nevsiljivo prosi. Na prvi pogled je jasno, da to drobno in dobro bitje poleg črnca-vojaka mora tragično razpasti ž njim. Ga. Šarićeva je bila nadvse mila podoba brez znaka vnanjega trpljenja, a tem učinkovitejša v svojem čistem, skoro mučeniškem sijaju.

Cassio-Kralj. Na zunaj slabič, ki ne prenese vina. V službi odličen, neustrašen. Prijatelj žensk. Kavalir. Dvorljivec. A poštenjak. Kralj je bil dober: pogodil je Cassijev značaj, v III. prizoru drugega dejanja pa je nehoté spominjal na pijanega filozofa v »Živem mrtvecu«.

Beneški dož je nastopil z devetimi senatorji (morda l. 1310 v beneško republiko upeljan »consilio di dieci«), vsi v škrlatnih oblekah. G. Lipah-dož je častitljivo nobleso še vedno duševno delavnega in plemenitega, izkušenega starca podal kar najdiskretneje in se je po izborni maski in nekaki papeški grandezzi prav odlično odrazil od ostalih senatorjev. Slednji se ne razgibljejo prav, njihove kretnje so premladostne in vzbujajo premalo čuta spoštovanja. To niso globoko naobražene in preizkušene starine, ki so vodile ponosno in nezmagljivo beneško republiko, katero je razdrl šele Napoleon. Zopet stari križ z ensamblom!

Brabantio, g. Skrbinšek je spominjal v kretnjah na kneza Abrezkova in se ni mogel povsem razviti. Ko je prvič odigral svojo vlogo, se mi je zdel preveč umetno privit in spočetka mestoma manj verjeten. Pri nadaljnih predstavah pa se je ponosni senator bolj in bolj uveljavljal. — Roderigo: slepo zaljubljen plemski tepec, igrača v rokah Jaga. O. Gregorin ga je podal bolj kot študentovsko-naivnega fantéta brez potrebne finese, ki bi morala biti lastna razvajenemu aristokratu. Po vnanji plati, po nastopu in kostumu nisem opazil tega predpogoja.

Emilija, Jagova žena je tip priproste, vseobče ženske. Shakespeare ji je h koncu IV. dejanja položil na jezik izredno človeške besede:

»Zato možem nemilim nauk bodi:
Če ženska blodi, tvoja pota hodi.«

G. Juvanova, podobno kot Kralj, se ni mogla dokopati čez povprečno dobro kreacijo, vendar bi se ta vloga ne mogla boljše zasesti kot je bila zasedena v kolikor lahko precenim ensembl.

Graziano, Lodovico, Montano, niso izpremenili uspeha. Bianca, Cassijeva ljubica pa se je zdela malce preburna. Táka dekleta se ne smejó s težkim smehom in ne zaihté iz globine. Možat in dostojanstven glasnik je g. Terčič.

Splošno: Režija g. O. Šesta je bogato in scenično učinkovito opravila svoj posel. Dekoracije je g. Skružny izdelal okusno, zlasti je originalen Markov trg v Benetkah (I. dejanje). Shakespearjev duh je mestoma (v nekaterih skupinah) nekoliko preveč zdrknil na domača tla, a z ozirom na moči, ki so na razpolago in resno voljo vseh nastopajočih je smatrati predstavo za lep umetniški dogodek. Po raznih dopolnočnih predstavah, je tudi topot gledalčeva pozornost prestala hudo preizkušnjo. Morda še kaj o priliki!

DRUŠTVO SLOVENSKIH KNJIŽEVNIKOV

je razširilo svoj delokrog, obsezajoč zdaj po objastno potrjeni spremembi pravil, ne samo leposlovce, temveč književnike sploh. Zato vabi društvo v svojo sredo še vse nevčlanjene književnike, saj pogreša v svojem imeniku še marsikaterega priznanega pisatelja in slovstvenika. Čim širši bo krog društvenih članov, tem lažje in v večjem obsegu bo društvo zasledovalo svoje cilje in tudi posameznikom bo ustreženo, če bodo deležni raznih ugodnosti (tarifne pogodbe), ne gledé na to, da bo društvo vsakemu članu v vseh književnih zadevah radó pomagalo z nasvetom in bo tudi zastopalo njih interese v vseh potrebnih slučajih, prevzemujoč tudi njih pravno zaščito. Povdarjamo, da je »Društvo slov. književnikov« le stanovsko in združuje vse slovenske književnike brez razlike političnih in svetovnih nazirani (§ 4). Prigias k »D. s. k.« naj se odpošlje na tajništvo (Kongresni trg 3, Slovenska Matica), članarina znaša mesečno Din 1.25. Na željo pošlje »D. s. k.« svojim članom tudi izvleček iz tarifne pogodbe (honorarji) proti vpošiljatvi Din 3.— v znamkah.

— **»Kres.«** Izšla je 1. številka drugega letnika »Kresa« s sledečo vsebino: T. Selliškar: Pesem revolucionarjev. A. Cerkvenik: Mariška. J. Krošelj: Prelom. Čulkovski: Ta rdeči abažur... Ernest Tiran: Dva lokvanja v mraku. I. S. Turgenjev: Na pragu. L. O. Karmi: Mati. A. Kuprin-Čulkovski: Napitnica. L. N. Tolstoj: Car in sraja. Vladimir Solovjev: O nalogah umetnosti. — Pozimi na planinah. Književnost. Kronika. Vestnik »Svobode«. — Celoletna naročnina »Kresa« znaša 50 dinarjev, za dijake 40 dinarjev, za inozemstvo 70 dinarjev. Naroča se v upravi v Ljubljani, Židovska ulica 1, I. nadstropje. — Priporočamo.

Waldemar Bonsels: Prigode čebelice Maje. Roman za deco. Poslovenil Vladimir Levstik. Ljubljana 1923. Kleinmayr in Bamberg. Str. 105. Ilustr. Cena kartonirani knjigi 40 dinarjev.

Imenitna knjiga, čitala je ne bo samo mladina, temveč vsak odrasli jo bo prebiral z največjim zadovoljstvom. Delo nas uvaja v žitje najmanjših vsakdanjih bitij — žuželk, v solnčno luč, v lepo naravo. Vsaka stran diha svež zrak in božji mir. Marsikomu se bodo pri čitanju odprle oči in gledal bo živalstvo in naravo z drugimi očmi kot poprej. Knjigo topło priporočamo kot darilo mladini. Manjkati ne bo smela v nobeni mladinski in šolski knjižnici.

Le eno bi želel pri naših prevodih, da spregovori prevajalec v uvodu ali dodatku o avtorju, njegovem življenju in njegovih delih. Podatkov najti, danes ni težko, zadostovala bi ena stran, ki cene knjige ne bi podražila, marsikomu bi pa to bil važen kažipot. Tudi naj se pove, iz katerega jezika je delo prevedeno, to pa v naslovu. In še nekaj, kar se bo morda komu zdelo malenkostno, a je vendar važno: na naslovno stran naj se kraj natisne v prvem sklonu: »Ljubljana 1923« in ne »V Ljubljani 1923«. Če išče človek kako tako knjigo v tujini po knjižnicah, najde, kar se mi je že večkrat pripetilo, da je kraj izdaje »Ljubljani«. Isto velja za pečate naših oblasti.

— P. B. V.

Za naše jezikoslovce. Za »goali« imajo Italijani izraz »viola«, ki ga ne znajo romanisti izvajati iz nobenega ital. korena. Neki srbski učenjak meni, da je to prvotno slovanska beseda, namreč balkansko »vijalo«, nekak monokord ali glasbilo na eno struno, nazvano po »navijanju«.

*

Splošno je znana otroški igra: »Je kaj trden most? — Kakor kamen, kost!« V nadaljnjem se našteva, da je delan iz repe, pese itd. V Beli Krajini pripevajo še refren: »Preroža, roža brunka«. Kaj je ta brunka? Nekdo je mislil na nemški Prunk (sijaj). Bolj verjetno je, da pomeni »kolerabo ali kavljo«, kar bi se skladalo z nemškim Wruken, t. j. brukev, ogrščica. Kako se u prenese pred goltnik, se vidi na mnogih primerih: janka (Jack'n), štenge (Stieg'n) itd.

*

Modern Yugoslav Literature, by dr. Milivoj Stanoyevich, je pravkar izšla. — Poprej pa je isti profesor vseučilišča v Columbii in New Yorku objavil Early Yugoslav Literature, kratek pregled od Vuka do današnjice, ponatisnjen iz uglednega ameriškega časopisa The North American Review.

— **Logaritmi.** Peddecimalne, logaritmične in gonijometrične (trigonometrične) tabele. Sestavil Alojzij Sodnik. V Ljubljani 1923. Založila Jugoslovanska knjigarna. Cena Din 22.—. Logaritmi so logaritmi in o njih se ne da veliko povedati. Danes, ko so izračunani, je lahkota z njimi operirati. Kar pa daje Sodnikovim logaritmom posebno vrednost, je krasen, obširen, poljuben uvod, ki lahko tudi vsakega nematematika uvede v pojmovanje logaritmov in v računanje z njimi. Ta uvod je boljši kot še tako točna razlaga profesorjeva, ker je nazorna, praktična in temeljita. Dijak pa se bo posebno veselil zadnjega dela te matematične knjižice, namreč praktičnih tabel iz matematike in fizike. S kolikim trudom si je dijaštvo sestavljalo te formule in še ni bilo gotovo, da ni napravilo kake napake pri sestavljanju. Sedaj pa ima svojega »freunda«, ki mu je marsikatera šolska naloga hvaležna. To je kompendij vsega, kar sicer obtežuje spomin in je tu zbrano v koncizni obliki na par straneh. Najdemo tabelo o umrljivosti, Paskalov trikotnik, II-funkcije, različne hitrosti, tabelo o gostoti, o trdnosti, razne koeficijente, temperature, dimenzije, in konstante zemlje, planetni sistem, solnčno deklinacijo, kraljevne koordinate, razne mere tujih držav itd. Jako porabna in v praktičnem oziru zelo priporočljiva knjiga so Sodnikovi Logaritmi.

— **Masarykov leksikon.** V »Češkoslovenski Republiki« podaja profesor E. Radl smernice, ki tvorijo podlago za obsežen Masarykov leksikon. Leksikon bo enciklopedija, pri kateri bo sodelovalo mnogo strokovnjakov. Češkoslovaški leksikon bo imel skupno 6 ilustriranih zvezkov v navadnem formatu leksikona in bo služil kot informacija za čitatelje iz širših plasti ljudstva. — Prvi zvezek bo izšel že koncem tega leta. Pri sestavi leksikona se je oziralo na to, da bo čim bolj poceni in bo radi tega obsegal samo 6 zvezkov. Tudi s prostorom je bilo treba precej šteditі, vsled česar bo leksikon pisan v brzojavnem stilu ali vendar tako, da bo popolnoma razumljiv. Uporabljale se bodo kar najbolj možne kratice. V leksikon ne pride radi tega tudi to, kar je samo interesantno pa ni poučno, kakor tudi ne to, kar služi samo strokovnjakom, ne pa priprostemu narodu. Vsebina se bo uporabljala po svoji važnosti. Najprej pridejo na vrsto češkoslovaške, za njimi slovanske in končno zadeve Srednje Evrope in ostalega sveta. Polagala se bo tudi važnost na sedanje razmere, ker je praktična potreba važnejša od abstraktnega znanja. Posebna važnost se bo polagala na socijalna in ekonomska vprašanja. Kulturne činjenice bodo imele prednost pred cesarskimi in kraljevskimi zgodbicami. Organizacija češkoslovanske republike, svet po vojni, ideje, ki danes v njem vladajo, bodo temeljito obdelane; vsaka znanost bo obdelana kot celota, ki se bo zopet delila na posebne članke. Leksikon bo prinašal vse, kar je važno, pregledno, v znanstveni obliki ali vendar za vsakogar razumljivo.

— **Čehoslovaki za najboljšo slovaško dramo.** Češkoslovaško ministrstvo za ljudsko izobrazbo je odredilo nagrado 5.000 kron, ki jo dobi avtor najboljšega slovaškega dramatskega dela, ki se je leta 1922 uprizorilo v slovaškem narodnem gledališču v Bratislavi.

— **Čehi in gledališka umetnost.** Uprava češkega narodnega gledališča je bila pooblaščena, da sklene z ruskim gledališčem v Berlinu in z Theatre du Vieux Colombier v Parizu dogovor, glede gostovanja v praškem gledališču.

— **Ruska razstava v Olomucu.** Kakor poročajo češki listi, je organizirai ruski profesor Uvarov razstavo ruske narodne umetnosti, ki je bila otvorjena v Olomucu. Uvarov je znan kot neumoren propagator ruske umetnosti, čeravno je star že 75 let.

— **Sarajevo za prosveto in zdravstvo.** Sarajevska občina je iz letošnjega proračuna določila vsoto 600 tisoč dinarjev za zdravstvene in pol milijona za prosvetne svrhe. Proračun izkazuje 11.989.419 dinarjev dohodkov in 11.997.321 dinarjev izdatkov.

— **Poljska in medsebojno zbližanje slovanskih narodov.** Ideja medsebojnega zbližanja slovanskih narodov ni bila na Poljskem nikdar tako razširjena kot v ostalih slovanskih deželah. Ne moremo reči, da so jo Poljaki odklanjali, vendar pa se zanjo niso interesirali in so se bolj bavili z latinsko kulturo. Slovanska stremljenja, ki so se v gotovih krogih izobražencev čutila, so se združila v pred kratkim v Varšavi osnovanim »Towarzystwo slowiańskie«. Njega ustanovitelji upajo, da bodo v tem društvu združili vse moči za skupno plodovito delo na polju te ideje. Predvsem so si nadeli nalogo, da to idejo s celo vrsto predavanj o kulturi slovanskih narodov razširjajo v čim širše kroge. Prvo predavanje je bilo namenjeno jugoslovenski, v drugem obravnava prof. M. Limanowski Mickiewicz-a in Slovanstvo.

PETOEFI O FRANCOZIH.

Madžari ne zamudijo nobene prilike, da si napravijo reklame, ki se morda najbolj učinkovito vrši po pariškem tisku. Tako so vsi francoski listi prinesli članke in prevode iz pesnika Petoefija, ki je padel v boju za svobodo, star 26 let. Sicer ni točno znan ne kraj ne dan njegovega rojstva, niti njegove smrti, ker se je izgubil zadevni uradni spisek. Njegovi rojaki pri tem redno zamolčijo, da je bil mladi velcum slovanskega rodu. Prevajal je Tomaža Moorea, Shakespearea, Bérangera. Njegov prevod Coriolana se najviše ceni. Zlasti pa so ga mikali Francozi. Govoreč o Šekspiru, pravi doslovno: »Shakespeare sam je polovica stvarstva. Jaz kot Oger bi bil želel, da bi bil veliki Wil Oger. Ker pa ni Oger, bi moral biti Francoz, kajti noben drugi narod ga ne zasluži. Zvižgajte ali rigajte, kolikor vas je volja, Francozi so celo v svojih nedostatkih častitljivi, zakaj v njih se kažejo bolj prikupne nego druga ljudstva v svojih čednostih. Kolikanj več vredni na vsak način od teh brezupnih Nemcev, ki so prve žrtve svojih čemernih src in svojih pokvarjenih možgan. Resnično vam povem, Francozi v svojih delavskih lopičih zaležejo zame več nego vi v svojih svečanih oblekah; saj so Francozi tisti, ki so največ storili in še največ delajo v blagor človeštvu. Medtem ko vi mislite zgolj na lastno korist, in še kako! Honneur aux enfants de la France! (Čast otrokom Francije), je dejal Déranger; in šeherul poštenjak govori za njim tako!«

nk.

Misli.

Nekateri živé brez vsakega smotra in gredo skozi svet kakor slama po reki; ti ne hodijo, ampak zanaša jih.

Seneka.

*

Da občutiš velike dobrine, moraš najprej poznati mala zla. *Rousseau.*

*

Kdor grdo živi, se smrti boji.

Omar Kajam.

*

Ako kaj tujega poželiš, še svoje izgubiš. *Epiktet.*

*

Ako vsi ne morejo živeti na trgu, se pa lahko vsak živi solnči.

Italijanski izrek.

*

Vsak dan je jedno življence.

Angleška poslovica.

*

V Rimu je mnogokaj občudovati, pa tudi dosti razočaranj, slabi okus zastruplja Italijo, ta dežela je dodobra izgubljena za umetnost.

Bizet, Pismo svoji materi.

*

Čitajoč dobre pisatelje se nisem najbolje naučil pisati. *Paul Léautaud.*

*

Lek je v nas samih, a mi ga pripisujemo neba. *Šekspir.*

*

Kdor govori o veselju, ker ljubi, tak človek ne ljubi.

J. Rostand (Rev. de France, 1922).

*

Francoski vojak ima v največji meri smisel za enakost. To je tako res, da so vojašnice edina javna poslopja, na katerih pročelju ni zapisana ta beseda.

P. Benoit (L' Oublié, 1922).

*

Ljudem je žal nekdanjih dobrih časov: stvarem pripisujemo vso izpremembo, ki se je izvršila v nas, in kadar nas ostavi veselje, menimo, da ga ni nikjer več. *J. J. Rousseau.*

---

sti leteti. Ker pa je bil ta ukaz preglasno izrečen, so ga slišali tudi ostali buriki in se spustili vsi v tek za mojim.

Jahal sem tako dobrih pet minut v polni zavesti, da dobim prvenstvo, kar se mi utrga pas od sedla. Zmanjkalo mi je ravnotežje. Padel sem — ter skupno s sedlom obležal na tleh. Osel pa je olajšan tovora, še v večji brzini dirjal naprej. Ostali buriki, naučeni ustaviti se zopet le na gospodarjevo povelje, niso prav nič upoštevali svojega položaja. Brez obzira so leteli s svojim tovorom proti meni. Kmalu pa so se osli z jahači vred spotaknili na mojem telesu ter vsi vprek popadali vsiu mene. Gruča na tleh ležečih oslov in ljudi je tvorila cel babilonski stolp. In jaz sem bil njegov temeljni kamen.

V prvem trenotku me je tako dušilo, kakor bi me sam peklenski satan grabil za vrat. Pozneje sem menda padel v nezavest, ker drugi dan sem se zbudil v bolnici in ugledal na svojih rokah in obrazu pečate oslovskih kopit. Čez mesec dni sem vendar ozdravil, a burika nisem jahal nikdar več.

*

Smirna, 8. avgusta 1893. Plули smo iz Beiruta proti Smirni. Na ladji so imele Turkinje svoj harem, ki ga je ločila lesena pregraja od salonov drugih potnikov. Turški predpisi namreč velevajo, da se morajo Turki, ki potujejo s svojimi ženami, nastaniti v drugem oddelku kakor njih družice. Zato so bile turške žene — med seboj seveda odkrite — ločene od svojih mož.

Ena izmed teh žen me je zaprosila kozarec vode. Jaz, ki sem že od nekdaj rad izkazoval kavalirstvo nežnemu spolu, sem bil takoj pripravljen ustreči lepi Turkinji. Pomolil sem jí skozi ograjo zaprošeno vodo. Niti opazil nisem za njenim hrbtom stoječega Turka. Šele ko je zarepenčil, sem videl, da vleče izza pasa bliščeč predmet. Privlekel je velik samokres ter ga nameril name.

Sicer nisem bil strahopeten, ampak takega svetlega mačka sem se le malce zbal.

Ona, ki je bila po moji sodbi njegova žena, mu je jela nekaj govoriti, za kar sem jaz porabil priliko, da sem butajoč potnike na levo in desno, zbežal do kapitana. Ves prepaden sem mu povedal dogodek ter slovesno izjavil, da se zaklenem v svojo kabino, dokler Turek ne izstopi.

Kapitan se je zasmejal rekoč: »Neumnež!« Ali ne poznaš Orijentalcev? To je njih ljubosumnost. Pozval me je, naj grem z njim. Opravičil me je pri Turku, da sem nedolžen, ker nisem drugega nego gospej izpolnil željo, ker je bila žejna. — Mohamedanec se je sicer pod pritiskom kapitanovih besed umiril, srepega pogleda pa le ni odvrnil od mene. Še ponoči se mi je sanjalo o njem.

*

Carigrad, 18. junija 1893. Že dolgo nas je morila želja videti sultanove žene. Vrt krog dvorca, kjer so se često sprehajale, je bil obdan z visokim zidom. A to nas ni oviralo. Ko smo se nekoč prav dobro prepričali, da ni nikjer nobene straže, smo se hitro kakor mački splezali na drevesa pred zidovjem. Ni nas še dobro očarala lepota dveh sultanovih žen, kar začujemo v daljavi klic. — Bil je policaj, ki nas je zapazil; vendar pa še toliko oddaljen, da smo mi pravočasno odkurili.

Pri plezanju navzdol, sem vsled prevelike naglice obvisel na veji. Moj tovariš me je potegnil s seboj za noge s tako silo, da sem si prekial obe hlačnici, od katerih je ostal še kos na veji, kot zastava v počaščenje turških žen. — Ko smo bežali po mestu, je moj tovariš tekel tik za menoj, da mi je zakrival hlačno praznino. Strgane hlače sem shranil za spomin.

*

Bombay, 16. avgusta 1896. Pohajkovali smo ves dan. Zvečer smo se vračali prav dobre volje v pristanišče. Toda umevno, ker smo bili pijani, smo razgrajali in kar je še hujše, peli v prepovedani pozni uri. A policaji, ki stoje tu v vsakem kotu, so nas opozorili, naj mirujemo. Ker se nismo hoteli pokoriti njihovemu ukazu, je udaril eden izmed njih našega tovariša z bokserom po glavi. Jaz sem mu vrnil, nato smo se spustili v tek. Straže so letele za nami ter nas dohitele baš pri parniškem mostiču. Tedaj se je par Dalmatincev mišičastih rok obrnilo ter pometalo vnega za drugim v morje.

Med časom večerne kopeli bombayskih policajev, smo se mi smejali pri čaju.

Jafa, 9. oktobra 1898. Potoval sem po enem letu zopet v Jafo. Danes sem izvedel, da se mi je rodil mali Turčinček po imenu Hasan Agan. Fatima me je prosila, naj pogledam svojega sina. Mohamedanček je sicer podoben meni, le v ustih ne. Joče namreč turško, kakor njegova mati...

*

Sedaj mi je jasno. To je bil torej oni vzrok, radi katerega je stric Dore tako skrbno skrival dnevnik. Pa menda ne edini. Bog ve, koliko je še v tem svetem pismu zabeleženih Arabčkov..., Indijančkov..., Amerikančkov... in vseh sličnih črvičkov iz onih dežel, kjer je svoje dni potoval bradati stric.

Hlastno sem jela čitati zapisek iz Jafe, ki je zavzemal tri polne strani.

A kaj porečete, ako vam povem, da me je ravno tu zasačil stric Dore, strgal sveto pismo iz rok, rohnel in razsajal potem še celih osem dni?!

Sicer se je naš bradač že potolažil, a napram meni je še vedno osoren. Zato oprostite mi, da vam ne morem priobčiti še drugih njegovih zapiskov, ker dnevnik je izginil in ne pride več na svetlo.

AMERIKANŠČINA NE BO VEČ ANGLEŠČINA.

Vsaj republikanski poslanec Washington Mac Cornick predlaga, naj se govorica naroda in vlade v Združenih državah poslehmal službeno naziva »amerikanski jezik«. Razen nekaterih rečenic in značilnega nosijanja, ki dela amerikanski izraz manj jasen mimo angleškega, pa ni nobenega razločka med obema jezikoma.

Več smeha in veselja!

(Po Swett Mardenu.)

Koliko je vreden smeh?

Ko je bila Vanderbiltova yahta zasidrana v Bosporu, je milijonar povabil k sebi na ladjo velikega francoskega igralca in komika Coquelina starejšega, ki se je ob tistem času nahajal v Carigradu in ga je prosil, naj priredi na ladji zanj in za njegovo spremstvo kratko predstavo. Coquelin je prednašal tri monologe. Čez nekoliko dni mu je ameriški milijonar poslal sledeče pismo:

»Posrečilo se Vam je, da ste nam izvabili solze iz oči in tudi prisrčen smeh na usta.

Ker pa so vsi filozofi edini v tem, da ima smeh mnogo večjo vrednost nego jok, sem sestavil račun tako-le:

Jokal sem šestkrat 600 dolar.
Smejal sem se dvanajstikrat 2400 dolar.

3000 dolar.

Blagovolite sprejeti pismu priloženi ček.«

Smeh je čudovita, prekrasna reč.

Če bi bilo vsakemu izmed nas znano, kako moč ima smeh, če bi poznal njegov vpliv na zdravje in na dolgost življenja, tedaj bi izginjale sence slabe volje, ki sedaj tako pogosto mrače naša čela — in zdravniki bi imeli manj pacijentov.

Kajti na svetu ni reči, ki bi bila zdravilna od smeha. Pretrese telo, pod-

Pouk vajencev v elektrotehničnih tvornicah Amerike.

Vedno napredujoča specijalizacija dela, ki je eden glavnih znakov našega modernega industrijskega razvoja ima na eni strani ugodnosti, ki se kažejo v nizki ceni in kakovosti izdelkov, na drugi pa kaže velike pojave, ki vzbujajo resne misli. Kajti tako razsežna izdelava, kakor jo imamo v velikih modernih tovarnah zabranjuje vsestransko strokovno izobrazbo delavstva, ki se po večini obnavlja iz manj izobraženih slojev prebivalstva. S tem pa je seveda tudi zmanjšana prilika in možnost vzgoje in izobrazbe vodilnih moči, kakor so to strojniki, monterji, pazniki itd. In ravno danes, po splošni onemoglosti vseh narodov in držav potrebujemo v tovarnah take ljudi, ki so iz prakse izobraženi in vzgojeni za prakso. Če pa poslušamo tovarnarje in podjetnike bomo čuli, da ravno takih ljudi, ki imajo nekoliko višjo strokovno izobrazno danes silno primanjkuje. Posebno moremo to obrniti na našo državo, kjer bodimo odkriti, zavzemajo taka mesta večinoma Čehi in Nemci, ki tudi ne zahtevajo tako pretiranih plač kakor domačini iste kvalifikacije.

Ta potreba je v mnogih državah privedla do tega, da so velike tovarne ustanovile posebno vajeniške šole in tečaje. Kako so si pomagali v Ameriki že pred vojno, kjer je ločitev dela in specijalizacija še bolj izvedena v vseh strokah, kakor v Evropi, hočem na tem mestu opisati.

Pred menoj leži 25 letno poročilo državnega delovnega urada »Commissioner of Labor« v Washingtonu po stanju leta 1910. Izmed nebroja obratov hočem navesti le največje.

Velika firma General Electric Co. je že leta 1902 reorganizirala svojo strokovno vajeniško šolo za modelne mizarje, elektromonterje, ključavničarje, livarje in paznike. Vodstvo in nadzorstvo šole je poverila akademično izobraženemu inženirju iz prakse, ki je odgovoren in podrejen naravnost vodstvu firme. Podrejenih je njemu 5 asistentov, ki mu pomagajo v pouku. Poseben odbor ravnateljstva se dvakrat na leto prepriča, da vajenci in učenci praktično in kolikor se pač zahteva, tudi teoretično povoljno napredujejo. Nezmožni se izključijo. Sprejemni pogoji so starost nad 15 let, služba pri družbi in ljudsko šolska izobrazba. Učenci se sprejemajo trikrat na leto, najprej dva meseca provizorično. Pouk se vrši v posebnih delavnicah za vajence na starih in novih strojih. Za kovinarje traja 4 leta, za paznike, modelne mizarje in preddelavce drugih strok 3 leta. Za delo, ki ga vrše vajenci, so plačani. Trikrat na teden se med delovnim časom brez odbitka urne plače poučuje aritmetika, algebra, geometrija in trigonometrija, fizika s posebnim ozirom na strojegradbo in elektrotehniko. Po končanem pouku dobi vsak absolvent tečaja 100 dolarjev nagrade in spričevalo. Kakor kaže statistika, je v oni časovni dobi od 112 absolventov ostalo 63 pri General Elektric. Co.

Slično je, po poročilu omenjenega urada, to vprašanje rešeno tudi pri drugih tovarnah. Po poročilu moramo sklepati, da ti zasebni pomočniki tečaji dosežejo popolnoma svoj smoter in visoko stopnjo usposobjenosti.

Tudi v Evropi imamo že v velikih industrijskih obratih slične tečaje za vajence. V Nemčiji, ki nam je danes nedvomno vzor ogromne industrije v vsakem oziru, obstojajo take šole pri A. E. G. (Allgemeine Elektricitäts-Gesellschaft) in Siemens-Schuckert v Berlinu, ki jako uspešno delujejo in tvrdkam dovajajo vedno udan in sposoben naraščaj mojstrov.

Dosedaj še ni znano, ali imamo v naši državi take šole pri tvornicah ali ne. Sicer pa je naša industrija danes še takorekoč v povojih in ne smemo zahtevati preveč. S takimi ustavami se morejo pač pečati samo tvrdke, ki štejejo na 10.000 delavcev v eni tovarni. Znano pa je, da je pri nas pomanjkanje kvalificiranih delavcev in radi tega, kakor že rečeno, dobe take službe inozemci.

Zanimivo pa je tudi, kaj slišati o praktični izobrazbi absolventov amerikanskih tehničnih visokih šol. Dve največji amerikanski elektrotehnični tvrdki, že prej omenjena General Electric Co. in Westinghouse Electric & Manufactaring Co. imata za to posebne elektrotehnične izobraževalne tečaje, ki trajajo dve leti in se končajo s podelitvijo posebnih diplomov. Ker je praktično delo absolviranih tehnikov-visokošolcev pogoj za pridobitev pravnega naslova inžener in ker podjetja drugače izobraženih tehnikov-inženerjev ne sprejemajo, so taki tečaji dobro obiskani. Te tečaje posečajo tudi tehniki, da celo že popolnoma zreli inženerji iz drugih delov sveta, ker jim je dana priložnost, da se vsled lastnega dela temeljito seznanijo z organizacijo in delom v velikih podjetjih. Taki praktikanti dobe mesečno 40 do 45 dolarjev. Po končani praksi vstopijo ali v službo dotične tvornice ali pa gredo nazaj v domovino. Te ustanove so se jako dobro obnesle in dovajajo industriji in deželi neprestano novega, vsled prakse izredno usposobljenega inženerskga naraščaja.

Tudi pri nas v Evropi se že zahteva od bodočih inženerjev praksa in sicer pred in med študijem. Tako zahteva večina angleških in nemških tehničnih visokih šol 6 msečno prakso pred in ravno toliko med študijem pred diplomskim. Ta zahteva je nepreceniljive vrednosti in važnosti za delodajalca, nadzornika in delavca. Ker je inžener sam praktično deloval, kakor pravijo predpisi, brez izjeme, vsako delo, kakor delavec, mu je dobro znano stanje delastva, njega razmerje do predstojnika. On ve, kake zahteve lahko stavi na posameznika in pozna težko službo, kakor jo imajo in opravljajo n. pr. rudarji, kurjači, livarji itd. Tak inžener lažje spozna socijalno stanje delavstva, lažje presodi upravičenost zahtev delavstva in hitreje razume delavski duh. Vse te lastnosti so danes nepreceniljive važnosti, rečem lahko, toliko vredne kakor denar. Kajti današnji tehnik ne sme biti samo to, ampak mora biti obenem trgovec, nacijonalni ekonom in dober poznavalec socijalnih razmer.

Zato pa bi bilo tudi za naše tehniške visoke šole priporočati, da zahtevajo od slušateljev gotovo dobo praktičnega dela v kaki tovarni. Seveda za to ni dobra vsaka delavnica, ampak le velike, kolikor mogoče moderne tvornice. Kajti le tedaj bomo imeli dobre inženerje in naraščaj, ki bo mogel i po toretičnem i praktičnem znanju tekmovati z absolventi inozemskih tehnik.

Vinko Lozič.

Malokdo si upa danes javno nastopiti v prilog božji kapljici, kakor se je svoj čas zavzel zanjo pokojni Stanislav Škrabec ali dunajski profesor Lorenz. Za francoska vina pa se je te dni vneto potegnil belgijski pisatelj Maurice des Ombiaux. Odsek za izvoz francoskih vin je spričo slabe prodaje izposloval pri poslanski zbornici, da se je odpravila luksusna odredba, ki je napravila toliko zla, pa tako malo koristi. Važna zapreka pa tiči v ameriški alkoholni prepovedi. Des Ombiaux jo šteje med ono vrsto sodobnih zablod kakor vojno, katero je izzvala Nemčija, kakor boljševištvo. Najbolj ga žali to, da se v prohibicijskem besedilu meče vino v isti koš kot kokain, opij in zbrozgani alkoholi, ki pogubno vplivajo na organizme. Toliko da ne vidi v tem divji napad na latinstvo, naval uničujočega in licemerskega anglosaksonskega protestantstva na krščanstvo.

Nedavno je avtor rekel pri pojedini pisateljev. Na vseh mizah: voda, voda, voda! Il žalostno je mislil: večina teh darovitih mož priznava Baudelairea kot početnika, kot boga svoje mladosti. In vendar je Baudelaire prepričano dejal: »Ko bi vino izginilo iz človeške proizvodnje, bi po mojem mnenju v zdravju in razumu planeta nastala praznota, pomanjkljaj, mnogo hujši redostatek nego vsi izgredi in stranpotice, za katere delajo vino odgovorno.« In z bistrcem, ki naznačuje odpomoček današnjim zmotam, je dodal: »Kadar nastopi pravi zdravnik filozof (kar je redka stvar), bo mogel napraviti močno študijo o vinu, nekakšno dvojno psihologijo, pri kateri človek in vino tvorita oba skrajnika. Razložil bo, kako in zakaj nekatera vsebujejo zmožnost, povečati osebnost misečega bitja in takorekoč ustvariti tretjo osebo, mističen čin, kjer prirodni človek in vino, živalski bog in rastlinski bog igrata vlogo Očeta in Sina v Trojici: plodita svetega Duha, ki je višji človek, kateri izhaja enako iz obeh. Nekateri ljudje tolikanj oživé po vinu, da jim noge postanejo bolj krepke in uho čezmerno tajko. Poznal sem moža, čigar oslabeli vid je v pijanosti zadobil zopet vso svojo prejšnjo prodirnost. Vino je pretvorilo krta v orla.«

Toda po Baudelairu, kateremu bi morali vsi vinogradniki latinskih dežel postaviti spomenik, se je pričela propovedovati križarska vojna zoper božjo kapljico, zoper jasnega in živahnega duha Francije. Tudi na Francoskem se je del višjih slojev vdal vodnemu snobizmu, »tej driski v steklenici«. Ljudje pozabljajo, da je Francija v dobah, ko je bila plemenita pijača v največji časti, najbolj žarela preko svojih mej. In kdo bi si drznil trditi da ni žlahtni »grozdjar« prispeval l. 1918. k veliki zmagi?

Vino ,zavžito v skromni meri, poveča moč vseh naših sposobnosti. Srce, možgani, izločevalni organi, živčevje in mišičevje pridobé po njem na čutljivi živnosti. Brouardel, Lancereaux, Proust, Bouchardat so nam to zagotovili za Hipokratom, Dioskoridom, Avilenom, Asklepijadom in za Stoiki. Dr. Roux pa to večno resnico potrjuje v Pasteurjevem zavodu s strogo eksperimentalno metodo. Torej, pravi zagovornik, nehajmo grešiti zoper duha; kakor Baudelaire smatrajmo kot bebca in licemerca vsakogar, ki oponaša škodljivost vinu: ta pijača je spričo svojih vitamin imenitno hranivo. Nadalje pa se pridružimo besedam poljedelskega ministra Chérona, ki na moč obsoja potvorbo in popačbo vin. Mešanje in čobodranje sta še ljutejša protivnika Vinku Loziču nego snobistični šemeži.

Prasica, pujski naj mrcvarijo
krčmarje, ki nam vince kvarijo,

je pel že stari Villon, za njim pa Boileau, ki ni bil Vodopivec. Poštenje naj bo podlaga francoski trgovini, kakor je bilo v Colbertovih časih. Tako se bodo ubili ponarejki n. pr. hamburški burgundec, in alkoholna prepoved v tujini ne bo dolgo razsajala proti vinu, plodovitemu načelu prosvete, katero smo podedovali od Grčije in Rima. M. D. O.

Zakonsko življenje in družba

O vplivu zakonskega življenja na družbo je te dni predaval znan nemški socijalog v. Wiese. Predvsem se je dotaknil sedanje zakonske oblike, ki prevladuje v Evropi, t. j. enoženstva ali monogamije. Enoženstvo, ki je po njegovi opredelitvi trajna zveza med možem in ženo in ki je od vseh spolnih odnošajev edina od družbe priznana oblika, se presoja z ozirom na njegov namen zelo različno. Vsi nazori se nagibljejo med dvema ekstremoma in sicer pravijo zastopniki prvega, da je zakon samo gospodarske in geneonomične narave, drugi pa vidijo v zakonu pravo, družabno priznano obliko ljubezni. Med tema dvema nazoroma se gibljejo ostala naziranja o svrhi zakona.

Predno se je dotaknil učinkov trajne monogamije, se je vprašal ali obstojajo sploh v resničnem življenju dosmrtne in izključne združitve enega moža z eno žensko. Mnogokrat so take zveze samo navidezne in se vzdržujejo zgolj z ozirom na družbo.

To nam dovolj jasno priča moralna statistika, ki nam kaže, da se za večno sklenjena zveza že čez kratko razveže in da sta potem zakonca zopet prosta in da moreta po svoji prevdarnosti skleniti drugo zakonsko zvezo. To je sicer v Evropi v primeru z Azijo n. pr. Japonsko, kjer se naravnost govori o »zakonu na poskušnjo«, redkejša prikazen. Vendar pa se je tudi v Evropi že pred vojno ločilo okoli eden in pol odstotka vseh sklenjenih zakonov. Seveda je ta odstotek po svetovni vojni zelo narastel. K temu moramo še prišteti mnogštevilne privatne ločitve, ki niso zaznamovane v sodnijskih registrih, ki pa sodne ločitve precej presegajo. Ako vzamemo v ozir še dejstvo, da se dogajajo ločitve bolj v meščanskih in proletarskih krogih nam bo jasno, da naziranje o trajni združitvi vedno bolj izginja in da stopa na njeno mesto pojmovanje zakonske zveze kot nekaj začasnega. Ogleimo si še zakonsko zvestobo, ki se tako pogosto krši in videli bomo, da se absolutna monogamija vedno bolj modificira oz. spreminja po začasnem mnogoženstvu.

Vprašati se moramo torej, zakaj se ljudje vendar držijo enoženstva. Za to se predvsem navajajo intelektualni in socijalnoetični momenti, posebno pa pomen enoženstva za državo, družino in poedinca. Seveda se vsi ti momenti prav nič ne ozirajo na osebno srečo zakoncev. Dejansko so pa drugi motivi, ki prihajajo tu v poštev. Na eni strani moževa sigurnost, da so njegovi otroci zakonski in da sam poseduje svojo ženo, na drugi pa žensko stremljenje po moči in enakopravnosti z možem, posebno pa njen spolni monopol. Posebno ženska se radi teh momentov in starostne preskrbe krčevito drži enoženstva.

Sicer pa obstojajo proti trajni združitvi tehtni pomisleki. Predvsem nagnenje k mnogženstvu, ki ne obstoja, kakor se splošno domneva samo pri moških, ampak tudi pri ženskah. Upravičen je torej dvom o trditvi, da je naloga ženske napraviti iz za mnogo ženstvo vstvarjenega moža, monogamista. Po mnenju predavatelja ne drži tudi dejstvo, da se spolni nagon v skupnem življenju ublažuje. Statistika pokazuje, da prevladuje nagnenje k enoženstvu la v primitivnih razmerah.

Kljub nevarnostim, ki jih povzroči razočranje mlodoporočencev, ko se jim razblinijo zlati gradovi, je po njegovem mnenju enoženstvo vendarle mogoče in ustvarja baš ono mnoge vrednote. To pa le tedaj, ako sta zakonca srčno izobražena in na zunaj skromna. Predpogoj za enoženstvo in trajno zvezo pa je, da se zakonca ne ozirata na druge momente kot edino na čimširšo telesno in duševno skladnost. Ravno v tem oziru se posebno v srednjih, dobro situiranih slojih mnogo greši. To bi znal povedati tudi marsikateri slovenski sin in slovensko dekle. Često se mnogo bolj ozira na bogastvo in na delavno moč kot na medsebojno harmonijo. To seveda vodi v večini slučajev do družinskih prepirov, ločitev ali vsaj do trajno nesrečnega življenja.

Končno se je dotaknil še ženskega gibanja. Ženska je tesnejše priklenjena na družino in s tem na naravo. Njen vpliv na socijalno življenje gre vedno edino le potom moža, katerega je družba odtrgala od narave. Razumljivo je torej, da je moška kultura ženskam tuja in da bi se ji rade prilagodile. Nasprotniki ženskega gibanja pa ženskam po krivici odrekajo sposobnosti. To podcenjevanje stoji v ozki zvezi z versko propagando, ki govori o ženski naravnosti in moškemu razumu.

Žensko gibanje naj torej utrdi družaben položaj ženske in naj stremi, da bo šel evropski razvoj k naravnemu in človeškemu, ne pa, da skuša nadomestiti moško delo z ženskim.

STARE AMPORE.

Učenjak Labourei je zasledil v megalitični jami pri Pont-du-Gard (Marseille) zanimive predmete, stare okoli 4.500 let, n. pr. orodje iz kremena, izlikane sekire, koščena šila in gladeže. Zbral je tudi črepinje dveh neolitičnih posod. Ena je vedro s kroglastim dnom in ozkim vratom, okrašeno s pridvižnimi bobki in pisami; druga vedrica pa ima štiri ročaje, od katerih potekajo pridvižne (reliefne) šibične petlje; te so imele namen preprečiti, da se ne bi obešena posoda izmuznila iz vrvice. Ti lončarski vzorci so iz konca kamenite dobe, torej skoro delajo konkurenco izkopaninam v Luksorju. Solitrna votlina je številnim rodovom služila kot zavetišče vse od paleolitičnih časov pa do danes.

Steklen brezpotnik. »Eclair« poroča, da igrajo te dni v Londonu igrokaz o Pepelčici, čigar snov je vzeta iz znane Perraultove pripovedke. Umetnica, ki ima vlogo glavne osebe, mora stopati jako oprezno, ker je obuta v papučo iz stekla, in dasi hodi od sile previdno, toliko da ni že večkrat razbila krhke obutve. — Nepotrebno opasnost je zakrivil malovedni prevajant, ki je francoski »pantoufle de vaire«, t. j. škrpet iz pikčastega krzna, poangležil kot »pantoufle de verre«, meneč, da se je Perrault zmotil v pravopisu.

V Združenih državah (Racine, Wisconsin) je sodnik Burgess, videč, da zapor in globa ne učinkujeta na prebrze vozače, našel novo kazen. Obtoženca obsodi na 30 do 90 dni hoje. Med tem časom morajo ti novi Ahasverji peš korakati, zgolj izjemoma smejo sesti na tramvaj ali avtobus, nikoli pa ne na zasebni voz. Ako se prekrši ta propis, izgubi dokončno številko voza in dovoljenje.

---

pira krvni obtok in pospešuje delovanje želodca in jeter. Prisrčni smeh pospešuje tudi dihanje, daje vsemu telesu več toplote, očem pa njihov značilni blesk. Razširja prsi, povišuje delovanje kožnih potnic in izganja iz celic in pljuč nezdravi zrak.

S kratkimi besedami: Prekrasno ravnotežje telesa in duše, ki mu pravimo z d r a v j e, se ustvarja in vzdržuje s — smehom. Zakaj zdravje si ohranimo le na ta način, da skrbimo za pravilno izvrševanje vseh telesnih funkcij. Prebedela noč, če vsled hudih skrbi nismo mogli zaspati, križi in težave, beda ali strah — vse to škoduje našemu zdravju; dovolj pa je, da se nasmejemo prav iz srca, pa smo zopet polni življenjske volje in moči.

Da, veselje — to je elixir našega življenja.

Ne samo za fizično stran našega življenja, ampak tudi za duševno in moralno stran je vesela misel nepogrešljiv in neizmerno dragoceni pogoj zdravega ravnotežja.

Lahko se zdravo smejemo!

»Vesela misel je božje zdravilo,« je dejal dr. Olivier Wendel Holmes, »in vsakdo bi se moral kopati v tem zdravilu. Starost in težave, pomanjkanje in zlovolja — vsa ta pogubna življenjska rja se da odstraniti edinolo z oljem veselosti.«

Dr. Burdick je v zapadnem delu New Yorka slovel pod imenom »nasmehljani doktor«. Svoje pacijente je obiskoval s veselim, od oči do ust nasmehljanim obrazom. Njegova dobra volja je bila za bolnike nalezljiva.

Čeprav je predpisoval malo kapljic in praškov, je vendar imel krasne uspehe.

Moč take dobre volje učinkuje najbolj ravno na bolehne in slabotne ljudi. Vesela misel lahko v danih razmerah premaga celo najtežjo bolezen ali pa vsaj znatno pripomore k ozdravljenju.

Duševni vplivi posegajo globoko v živčni sestav, toda dobra volja in vesela misel nas osvobojujeta bolečin, obenem pa nam nudita obilo telesne življenjske moči. Otožnost, skrbi in strah spodkopujejo človeško življenje.

Melanholik ,ki je izgubil vero vase, v svojo moč in mogočnost, se kaj hitro uda obupu, ker mu nedostaja duševnega veselja. To veselje pa si mora človek ustvariti sam, kljub vsem težavam in grenkobam težkih dni.

Zato se moramo z vso svojo močjo zoperstavljati vplivom onih moči, ki nas tišče k tlom in nam jemljejo pogum. Na ta način se da premagovati celo strah pred bližajočo se starostjo, ki jo edinole vesela misel zadržuje na njeni poti. Kajti moč in lepoto mladosti si lahko ohranimo celo v zrelejši dobi — če je naš duh vesel in misel zadostna.

Nedavno sem čital o možu iz sosednjega mesta, o katerem so pravili, da je njegovo življenje pri koncu. Poslali so po sorodnika, ki so bedeč pri postelji pričakovali bolnikovo poslednjo uro.

Takrat je prišel tudi neki znanec, ki je smeje dejal, da se mu bolezen ne dozdeva nevarna in da bo bolnik kmalu zopet zdrav. Pripovedoval je celo prav zabavno smešnico, ki je bolniku izvabila smeh. To mu je očividno dobro delo, pa je okreval in postal zdrav.

Mar ni dejal že Shakespeare, da veselo srce živi dolgo časa?

Vesela misel je zdravilo, ki je zelo po ceni. Že otroke bi morali vzgojevati k veselju. Iz otrok, ki se ne morejo veselo smejati, ne bo nikoli nič posebnega. Zakaj drevesa, ki ne cveto, ne rodijo sadja.

Tudi zunanja slika in osebni značaj posameznega človeka sta v zvezi z njegovim smislom za humor. Vse najlepše in najblažje v naši notranjosti se na zunaj odraža v rednem in zdravem smehu.

Osebni zdravnik pruskega kralja Hufeland je priporočal svojemu gospodarju, naj zopet uvede stari, dobri običaj dvornih norcev, katerim dovtipom in domislicam se je morala smejati vsa dvorna družba in na gostijah vsi gostje.

Celo v strogi Sparti je dal modri Likurg postaviti v vse jedilnice podobo boga veselja in smeha.

»Najbolj izgubljen je tisti dan, našega življenja, kadar se nismo nič smejali,« je dejal nekoč francoski filozof in pisatelj Chamfort.

Četudi nam danes krnjica Moda ne dovoljuje glasnega in odkritega smeha, nimam zaupanja v njeno razumno prevdarnost in duhovitost. Zakaj ta tiranska gospodarica prinaša današnjemu človeku bolezni, ker utesnjuje telo v korzete, priporoča šminkanje obraza in pošilja svoje pristaše k ponočnim plesom in v družbe — da, na Kitajskem pohabija ženskam noge!

Res je, da današnji bon-ton civiliziranega sveta ne dovoljuje dobro vzgojenim ljudem, da bi se smeli v družbi glasno smejati, ampak morajo s smehom biti previdni — vendar pa sem mnenja, da res dobro vzgojeni človek ne bo nikogar užalil, tudi če se smeje naravno in od srca.

»Ljubim človeka, ki se zna prisrčno smejati«, je zapisal slavni angleški romanopisec Walter Scott. On sam je spadal med najsrečnejše ljudi pod solncem; vedno je imel na ustih pripravljeno prijazno besedo in ljubezniv smehljaj, ki ga ni odrekal nikomur, zato pa so ga tudi vsi ljubili in cenili.

Prevel r. o.

PRI BRIVCU.

New Jerseyski sodnik, Stickel, je preživel par razburljivih trenutkov, ki se jih bo še dolgo spominjal. — Bil je pri brivcu, glavo je imel vznak na slonilu prt privezan okoli vrata in uslužbenec, zamorec, ki ga je obdeloval z britvijo pod namiljeno brado, ga je nenadoma vprašal:

— Vi ste oni, ki ste obsodili na smrt mojega brata Billa, katerega so pred dvema dnevoma usmrtili s elektriko.

Sodnik Stickel je skušal zatajiti svojo razburjenost.

— Žalibog ni bil nikdar dosti vreden v svojem življenju, je nadaljeval zamorski brivec z globokim vzdihom in mirno naprej bril sodnika.

Šele tedaj ni je to odleglo

Drobtine.

* **Francoskim ženam raste brada.** Že pred nekaj časom je neki francoski znanstvenik opozoril na dejstvo, da se pri ženskah vedno bolj pojavlja pleša. Po njegovi trditvi imajo sedaj ženske vedno krajše lase. Sedaj pa prinaša neka francoska medicinska revija trditev, da se pri ženskah vedno bolj opazujejo sledovi brk. Tako ima v neki francoski pokrajini že 10 odstotkov žensk prav čedne brkice. Omenjeni zdravnik ničesar ne omenja, ali se te ženske tudi brijejo.

* **Tragična usoda treh ruskih pevcev.** V Londonu je zadnji čas gostoval slavni ruski baritonist Tartakov. Kakor za časa carističnega Rusije, tako tudi po revoluciji je bil on ljubljenec petrograjske publike. Seveda je žel skupno s še dvema ruskima pevcima Samarinom in Davidovičem tudi v Londonu velikanske uspehe. Ko pa se je nekega večera vračal v avtomobilu iz opere so se vsi trije smrtno ponesrečili. Njihov auto je namreč zadel v neki težki auto in se popolnoma razbil.

* **Žensko prebivalstvo v Avstraliji.** Kakor znano, je skoraj v vseh deželah več žensk kot moških samo v Avstraliji, ki je še vedno dežela za naseljevanje, je med 5 miljoni prebivalcev 200 tisoč žensk manj kakor moških. Posebno se pokaže to nesorazmerje v dobi dorasloti.

* **Premeteni detektiv.** Neki pariški banki je bilo nedavno ukradeno 70 kg ruskih zlatnikov, ki jih je banka dobila od neke carigrajske banke. Vreče z zlatom so dospele v Pariz plombirane, ko so jih pa odprli so ugotovili, da se nahaja v vrečah mesto zlata, premog. Kot izvor premoga so detektivi označili Benetke, kjer so tajinstvenega kupca kmalu izsledili. Tatu so pa izsledili na ta način, da se jim je posrečilo najti njegovo ljubico, v čije imenu so mu poslali neko brzojavko, na katero se je on odrval. Pri njej so našli 10 kg ukradenega zlata.